

زہر دینے حاصل ہے ما لہا	مقدر بہ ماندہ ہے سا لہا	۶۲۵۰
دید می چو فرمان ہر بادشاہ	شے کاں نشستی در آن تہنگاہ	۶۲۵۱
نگشتے ز حکم شہان قدیم	باجداد سن دوا شے مستقیم	۶۲۵۲
دگر تازہ فرمان با عداد من	بادی چو شاہان فرخندہ فن	۶۲۵۳
بیکبار آن ہر دو موضع کشید	شنیدم چو نوبت بہ تعلق رسید	۶۲۵۴
بخشود بر حال فرسودگان	باز رود لہائے آسودگان	۶۲۵۵
زیانہا رسیدش با انجام کار	ہم آخر نزدیک آن روزگار	۶۲۵۶
ترا داد اگر ملک عالم خدایے	الائے خود مند فرخندہ لہے	۶۲۵۷
مقام مساکیں بگارت مبر	مکن بر کلم فقیراں نظر	۶۲۵۸
بروں آئی ز مرقہ پردلان	کہ داخل شوی در صف مبراں	۶۲۵۹
مکن کردہ دیگر اں را خواب	اگر می نیاید ز دست تو اب	۶۲۶۰
دل ز پر دستاں میا در پیچ	شب و روز بہر سزدنی گنج	۶۲۶۱
جہاں جملہ بدست آوردہ گیر	ہمہ گنہا ملک خود کردہ گیر	۶۲۶۲
چنانرا بصد رنج خواہی گذشت	ہم آخر خواں رنج خواہی گذشت	۶۲۶۳
باندیش اگر بہت عقلمت کمال	چہ سودت کنڈاں ہمہ ملک مال	۶۲۶۴
بنامت مثل در نحوست زند	مگر اں کہ یادت بنفرین کنند	۶۲۶۵
کہ زد پیچ نوبت بہ ملک سخن	ہاں صاحب پیچ گنج کہن	۶۲۶۶
کہ گز ملک عالم بدست آوری	چہ خوش گفت نگاه نصیحت گری	۶۲۶۷
ترا سود و کس را نباشد زیاں	چنان ز می کراں ز لیکن سالیان	۶۲۶۸

عزیمت کردن اربع خاں جانب تہنگ

و بلعناک کردن تہر و تہکین

۶۲۶۹ - چو پرداخت خسرو سپاہ چند گاہ ز تحفیل اموال و عرض سپاہ

اساسے بہرکار و بارے نہاد	دگر آنچہ حقیقتش نمود اجہتاو	۶۲۶۰
کہ راند از رخ خاں سپہ در تلنگ	بگفت آنکھی شاہ فیروز جنگ	۶۲۶۱
سپاہ و گراں راند از تخت گاہ	ارغ خان صفدر بفرمان شاہ	۶۲۶۲
بے سرفرازان کشور کشای	بز و نامزد کرد سہرمان رودی	۶۲۶۳
کہ بودند سر لشکران گزین	چو بل و عمر تکنتاش و تکیں	۶۲۶۴
خود شاہ بفرمان شاہ جہاں	ہمی رفت آن خان خسرو شاہ	۶۲۶۵
ہمی بستند از ہر زمین و اہر مال	ہمی داد مر فسداں گو شمال	۶۲۶۶
بحد از نکل عثمان تاز گشت	بجبار مرہتہ خود شاہ گذشت	۶۲۶۷
بز و خیمہ زیر حصار تلنگ	غیبت کنان خان فیروز جنگ	۶۲۶۸
پے احسن گیری ہی کرد ساز	ہمی کرد اطراف در ترک و تاز	۶۲۶۹

بلغاک کردن عمر و تکیں از دروغ پردا ختن عبید

۵۲۱۶

وہ فتح آں حصن پیدا نگشت	خندیم پوشش ماہ کامل گذشت	۶۲۸۰
رسیدے بران خان کشور کٹا	بہر منقہ فرمان فرماں رودا	۶۲۸۱
کہ داختم دل خاں ز ما گشت سیر	نہشتے بہر نامہ شاہ و لیر	۶۲۸۲
ازاں روئی مارا فراموش کرد	گر پند آہر مٹاں گوش کرد	۶۲۸۳
کڑیں سووگر بارہ ناورداد	چہ دایم تا خود چہ رایش قتاد	۶۲۸۴
ہمی خواست خیزد ز گرد حصار	چو خاں دیدر نجیدین شہریار	۶۲۸۵
شبتاباں کند عزم باپوس شاہ	یکایک رود زود در تخت گاہ	۶۲۸۶
یکے فیلسوفے در آن روزگار	مگر بود بر خان والا تبار	۶۲۸۷
ز دے لاف در کار دل و نجوم	ہمیشہ زدی بر در ہتہار قوم	۶۲۸۸
جیش ہی خواندہ ہر سس پیام	بردی زردہ خا قلاں راہرام	۶۲۸۹
بگشتا بکن دفتر نویس پاز	ارغ خاں یکے روز خواندش پاز	۶۲۹۰
بیاں کن بتا کید و جہد تمام	چہ ہست بتیجیم دعوی ہرام	۶۲۹۱

معین بہت گوسپے درنگ	کنکے فتح کرد و حصار تلنگ	۶۲۹۳
نکر دوہراں مسک فتح حصار	وگر خود لغات بودراں شمار	۶۲۹۴
باتحتر شنا سیت بنود فروغ	شوقلا ہنایت سرا سر دروغ	۶۲۹۵
بغیر اطاعت گزیرے ندید	جلید این حکایت پوزا جہاں شہید	۶۲۹۶
شنیدم چو یک ہفتہ کامل گشت	دریں کار یک ہفتہ مشغول گشت	۶۲۹۷
معین در روز فتح حصار	یاورد بر خاں رقوم شمار	۶۲۹۸
بدعوی بر آورد یکسر زباں	شنیدم کہ آن روز در پیش خاں	۶۲۹۹
نیامد ظفر خان کشور فروز	گفت کہ گزر ظاہر وقت در روز	۶۳۰۰
مگر این سخن راست شد زباں شمار	بدارم بر آرد گرد و حصار	۶۳۰۱
ادان معین نیز دیک گشت	غرض چونکہ زباں مدت اکثر گشت	۶۳۰۲
چہ بود آگہ از زرق و تقلید خویش	حیدر پئے و فتح تہدیہ خویش	۶۳۰۳
چو رو بہ یکے بازی آغاز کرد	یکے فتنہ اندر سپہ ساز کرد	۶۳۰۴
یکے قصہ رتا خوش اندر نہفت	شنیدم کہیں و تمہ را گفت	۶۳۰۵
وزیں ماجرا یک دو ہفتہ گذشت	کہ خبر وز باد قتا خاک گشت	۶۳۰۶
بزریر قبامی در رو سپہ ہن	دوسہ ہفتہ شد خان بود پاہ ہن	۶۳۰۷
رخش ہست بر ماتم شہ گوا	نہ ہفتہ ہی دارد این راز را	۶۳۰۸
برومی رسد از سسران و یاد	وگر نامہ بعد روز بے سہ چار	۶۳۰۹
نہ از ما کہ از جملہ سر لشکران	ہی دارد آن نامہ از ما نہاں	۶۳۱۰
کہ می خواہد آن خان ناحی کس	گرفتم کہوں از مزاجش قیاس	۶۳۱۱
یلاں را بعدرے کہ خبر گناہ	تختای کند بر سران سپاہ	۶۳۱۲
سراسر شنیدند این قصہ را	تکین و تمہ چون از آن بی وفا	۶۳۱۳
شنیدند ایں قصہ دیگر سراں	بگشتند بر خاں یلاں بدگماں	۶۳۱۴
شد آخر وکیل در شہسہ یاد	چو کافر کاؤل بداد مہر دار	۶۳۱۵
کہ بودند ہم نام ہر دو اسپہ	چو کپتونی و چوں کلہ زہر نصیر	۶۳۱۶
بسے سراںان فتنہ شد در غفل	پہرستان باولہ چون تلکشاں یں	۶۳۱۷

بجائے بود ہر یک با خواہ خاں کز و محتر ز گشتہ از ہم جاں

۷۳۱۶

یکایک کوچ کردن تھر و تکیں از ز حصار تلنگ

بعد عہد ستن بارائے تلنگ

تکین و تھر ہر دو سر شکران	۷۳۱۸
خندیدم کہ روز سے ہم از باہاد	۷۳۱۹
بسوئے لدر و پورے گزیں	۷۳۲۰
یکے پیک کردند یکسر رواں	۷۳۲۱
گرام روز ما سر بو حشت تھم	۷۳۲۲
زگر و حصار تھم سپر یکے تھم	۷۳۲۳
بکن شرط با مالک یک پاس پیش	۷۳۲۴
سوار و پیادہ نیاری پروں	۷۳۲۵
یکے آدمی را ہم از عام و خاص	۷۳۲۶
نہی گر چو مرداں دریں شرط سر	۷۳۲۷
خندیدم چو زہں پیک با ہوش و جنگ	۷۳۲۸
بعد معذرت گشت فرماں پذیر	۷۳۲۹
برو سوی سر شکران بید رنگ	۷۳۳۰
کہ گر یک نفر از چندیں مشم	۷۳۳۱
خو رشید رخت شدہ و آب تلنگ	۷۳۳۲
تھنیم بت خاد سونات	۷۳۳۳
نہا شہ گشت زہں یک نفیس دست	۷۳۳۴
فرستاد با یک سوی سراں	۷۳۳۵
خندیدم یکایک و ماہ زوند	۷۳۳۶

کہ بودند بر تر ز دیگر سراں
 نہاوند سر در اسناں س فساد
 کہ بودش اسرنگل بزیر تکیں
 بیستہ بروکاسے سر بندہاں
 زوز بندی یکسر خلاصت و ہم
 ز ملک و دیارت پروں سر ز نیم
 باشی تو در حصن بر جائے نویں
 حث ماندگان را لکری زبوں
 زیاں کم رسائی بشکر خلاص
 ہمیں لختہ بینی ز وعدہ اثر
 نیوشید آں راز رے تلنگ
 ہنگتا کہ اسے پیک رکشن منیر
 گوئی کند عہد راسے تلنگ
 سد در دیارم بنوعے ستم
 با صواب زگار و اسنام سنگ
 جگریم ایوان خوبی ولات
 بدست کے مرد چالاک و چہست
 چو شہدائین ز سوزش سراں
 مزد جملہ اوطان یا مہ زوند

لڑائی شریع کیلئے منیر کا خطا ہو۔

برآمدند زیر حصار تلنگ	زوند آتش آن گاہ در ہر تلنگ	۶۳۳۶
ز سبب عزیمت گریزے ندید	ایں رخاں جو آں شور و غوغا شنید	۶۳۳۸
وسے کرد پیش سراپہ قرار	بیک گشت بر بلو پستے سوار	۶۳۳۹
خصوفا گریھے کہ بد حق شناس	پہ پیوستہ بروی پیاں بقیاس	۶۳۴۰
کہ بود ست شیرے بدشت بنو	چو آں عین ملک و قادر مرد	۶۳۴۱
یخواند اورا خواجہ حاجی مدام	تعمیر مالک کہ ہر خاص و عام	۶۳۴۲
کہ بد پہلوئے در آں روزگار	جہاں مل افغاناں مل نامدار	۶۳۴۳
کہ آفرینش اورا قدر خاں خطاب	دگر گرد پندار ثابت رکاب	۶۳۴۴
ستاوند بر گرد خان کرا از	چو آں چار لشکر سر فراز	۶۳۴۵
بسیار دور آدی رستہ سیاں	بد نبال ہر گرد و بے گراں	۶۳۴۶
کہ برگردا دستہ را رہ بنود	صفت خاں چو سد سکندر نمود	۶۳۴۷
شنیدم کہ خاں نیز لشکر براند	چو افواج برگشتہ یکسر براند	۶۳۴۸
بیک روئے در عین و بسیار	دو لشکر رواں شد ز زیر حصار	۶۳۴۹
گر ہے دگر زیر ریایات خاں	گر ہے بد نبال برگشتگان	۶۳۵۰
دگر روز آں خان خسرو تبار	بریں گویند رفتند روزی سے چار	۶۳۵۱
بگفتش رسی چوں بسر شکر آں	رسولے فرستاد توئی سراں	۶۳۵۲
فرستادہ خسرو محتشم	برایشاں بلوکای سراں چشم	۶۳۵۳
شد از سوے ما بدگماں ہر کس	گر امروز از اشتعال رخسے	۶۳۵۴
بتعمیم در گاہ سراں روا	مرا با شانیست الاصف	۶۳۵۵
دو لشکر بیک راہ در میر ویم	دوسہ روز شد ہمد گری رویم	۶۳۵۶
نہ از سو کے گشت در کارزار	نہ زیں سوی شد و حشمتے آشکار	۶۳۵۷
کہ یکجا دو لشکر روو بد ازیں	ولیکن پسندیدہ نبود چینیں	۶۳۵۸
مقامے کند ہمبیری بر و گاہ	بغرواے بے زہر و سپاہ	۶۳۵۹
سزد بزند منزسے نیمہ پیش	روو دگری باواشی خویش	۶۳۶۰
کہ زندہ است او پور انداز کر	دگرے بود ہر دو اندر حصار	۶۳۶۱

کہ ناگہ ز سلاستے بر آرد شغب	ز شیطان طعون نباشد عجیب	۶۳۶۲
گئے پور و گاتے پور افگند	یکے شور و زوہیر اور کسند	۶۳۶۳
پئے دفع غوغا و شور و فساد	سراں از فرستاد و خان را داد	۶۳۶۴
شدیدند جز من نہادون گزید	شنیدند آن قصہ دل پذیر	۶۳۶۵
کہ خاں را بین از عرض پا پس ما	وز این پس بگفتند آن چیک ما	۶۳۶۶
نگہدار بادت خدا از خطر	بلوکا سے سرافراز فرزند فر	۶۳۶۶
کز دور رسیدیم از بسیم جاں	شے کرد مار از خاں بدگساں	۶۳۶۸
کہ ایم بر خاں والا جناب	کنوں خود یکا یک نباشد خوب	۶۳۶۹
لفرمان او قسم اطاعت نامے	جز این یک سخن بہرہ خاں ناست	۶۳۷۰
فلک اخیخہ زد حمزہ اقلند	چو فرود آخورد از کوہ سر بزند	۶۳۷۱
دو فرسنگ ز ایدر زند نمی پیش	ہماں بہ کہ خاں باطنین بلویش	۶۳۷۲
صفت بدگمانان ہما نہا بر شانہ	شنیدم بر روزہ گر خاں بر آند	۶۳۷۳

رسیدن النعمان در کوئٹہ و از مجیر اورجا کہ کوئٹہ

محصص کردہ بود پشم زدن

فتاد سخن گذر در رہ کوئٹہ	ہمسر اند خاں تانب دیوگیر	۶۳۷۴
گر بود آملی بخصومت گرا	مجیر گزین این بلویش	۶۳۷۵
شب در روز ہما قسم در کارزار	ہمے یک دماندہ ہراں حصار	۶۳۷۶
شنیدم رسیدند اندراں وز جو خاں	خداں وند محشر شدہ ہنڈواں	۶۳۷۷
کہ ناگہ شود ظلمت از سوی پد	از وشم زو خاں آنمتر نہجید	۶۳۷۸
ہراس دل خاں بر کوشن منیر	چو معلوم کرد از فرماست مجیر	۶۳۷۹
چو طاد سخن عرض گام بلوگزی	شنیدم بسے مرکب باد پاسی	۶۳۸۰

ذیل کی شرح کیلئے مجیر کا مصلحت پور

بیاورد نهادهای رابہ پیش	شبه زرد محمول باطلان غرض	۶۳۸۰
که بسته پیشش چو آید اوگان	بد پیشش تبخیر شهر اوگان	۶۳۸۱
گفتا که ملک نماں خسرو نژاد	وزای پس دو حال گفت کن موزاد	۶۳۸۲
که گشته درخان والا شمار	بلکن پاک از زمره خامکار	۶۳۸۳
چه شهر اوده کرد نزد مہنہ شاہ	منم شاد را بندہ نیک خویش	۶۳۸۴
نخدایت بطنازم ہمہ خاک نماں	چو مردان بد بندم بہ پیشت میان	۶۳۸۵
زبان دل نماں برم خار خار	بر آرم ز برگشته لشکر دمار	۶۳۸۶
دروشن قومی شد تندر او	شنیدم چو خان دید تقریر او	۶۳۸۷
نکردا لغات تکلیں و تکر	دل و دستش از زمره گشت بر	۶۳۸۸

نامہا فرستادن مجیر اور جاہ ز زمینداران دیوگیر و

تلف شدن لشکر ترو تکیں در کلیان

نزدے فرستاده در ہر زمین	وزای پس شنیدم مجیر گزین	۶۳۸۹
کہ قومے ست برگشته از شہر یار	نشسته بسوی سران دیار	۶۳۹۰
بہر مرز و بونے کہ لشکر گشتند	باید بہر سو کہ سر برگشتند	۶۳۹۱
بہر پیکار آن زمره تا پیکار	در آیند ہر سو سراکن دیار	۶۳۹۲
ہماں سر فرستد بر ایوان شاہ	کے کو سر سے را کشد زان سپاہ	۶۳۹۳
اگر مرغ زہر جہت در دام اوست	دگر بماند باب انعام دوست	۶۳۹۴
فرستاد بر قابض ہر زمین	چنین نامہا چون مجیر گزین	۶۳۹۵
بہر قلب گاہے بستند راہ	زہر بیکہ گزاند قوس سپاہ	۶۳۹۶
رسیدند در موضع کلیان	شنیدم ہم آخو چو برگشتگان	۶۳۹۷
شدند امیر از ہم فرمان روا	سلامت شنیدند عقدا روا	۶۳۹۸

وٹ کی تکر کیے تکر کیے تکر کیے

بدرهنگام سپاهان سپاهان	بهر صبح دم تا بوقت غروب	۶۲۳۷
ببراند دست فدا گوید و پاره	شود در زراعت تمامی دیار	۶۲۳۸
تبی که روزه چنین غسل	بریں گوته چون اندر آن روزگار	۶۲۳۹
یکچہ تیره گرد آن بندگ شیب	یکایک آنجاں در آن دزدید	۶۲۴۰
مدومی نمود اندر آن کار و بار	گر بست جور کار فتح جبار	۶۲۴۱
بشد چیره از سخت گریخت سپاه	بریں گوته بندت چون پنج ماه	۶۲۴۲
دل حسن با ملک دشمن گشته بود	علفت چون از آن حسن کم گشته بود	۶۲۴۳
سراسر به بندد مال آید نه	هم آخر بستگی بجای آید نه	۶۲۴۴
امان خواست جان بد روزگار	جان را می گدازد در خان ریل	۶۲۴۵
وز آن پس همان ملک آشفته	بدو مثل آن ملک کشور کشای	۶۲۴۶
زده کار او بسبب آوارگی	زود آمد از دزد بنا پارگی	۶۲۴۷
خلل حسن را در عبادت فساد	تجوم چشم سر لغارت نهاد	۶۲۴۸
دست از آن خالی نیز در جنگ	در آن روز شد فتح حسن تلنگ	۶۲۴۹
مگر یک دو سه جزیه پرود بود	کشش پیش از آن فتح کرده بود	۶۲۵۰
مظفر شد از فرود خون خدا	غرض چون آنجاں کشور کشا	۶۲۵۱
رواں کرد در حضرت شهریار	همان تلکے را با تسانی تبار	۶۲۵۲
چو آرام گرفت از آن خیل تال	فرستاد بر شمشیر میل مال	

تاختن العنجاں از تلنگ در حاج نگر

بقتصدگر ملک شکر کشید	پس از چند گه خمیر بیرون کشید	۶۲۵۳
فراوان بود درین فاسفس گر	بسیه را اندر دست باج نگر	۶۲۵۴ ۶۲۵۱
خبر شد بنده که لشکر سپید	با قضا و آن ملک چون رسید	۶۲۵۵
ببود دامن نعل پا مولی	فرز بدید هر سو بهر جنگی	۶۲۵۶
بسپه رویدند خمیر اندر دیار	شدیم که چون نای آن بر غار	۶۲۵۷

ہمہ نیرہ داران و خیر کشاں
 سپردہ بدستش بران و گر
 چو شمشیر افگناں دریکے قلبگاہ
 ز بریادی از خون خود گشته سیر
 چو گاداں ہمہ با سڑوں آمدند
 بغوغا بگردہ یکے ابگسن
 ازیں پانعدہ بود تراں چل ہزار
 خود سشنده در پیش آن انجن
 مقابل شد آن لشکر ہندواں
 شکستہ ترکان شاں بید رنگ
 بیرون ترکان بشمشیر دست
 وہے ہر قدم وار پناہ و سیر
 دگر جلد شد در تہ تیغ و بست
 باقتاد بردست اہل سیاہ
 گرفتہ ترکان پس ازار تھال
 وزیں باجو ایک روئے گذشت
 ہی راند تا کردیا پوس شاہ
 بعد آفریں گفت کاسے مروکار
 کہ رو سشن کنند از صلابت ہماں
 قزواں بشنژادہ گفت آفریں
 بفرمود مر پور فرخندہ کیسٹن
 نوازیش بے کرد شہنشاہ را
 بفرمود آراستن شہر بار
 ہی داد واد طرب ہر زمان
 کہ شہر ویکے دورا اے خداد

جسکے توج آراست از بر کشاں
 برایشاں یکے صفدر سے کرد سر
 ہماں تا یکے ندوہ سہ پاہ
 شہنیدم جو آن ہندواں دلیر
 بہ پیکار ترکان پروں آمدند
 ہمہ نیرہ دارو ہمہ تیغ زن
 گردہے پیادہ گردہے سوار
 یکے فوج پیلان لشکر شکن
 شہنیدم کہ روز سے برا فوج ہماں
 ہیک قلبگاہ ہے بداند جنگ
 باقتاد در فوج ہندو شکست
 شدہ ہندواں بیشتر بے سیر
 گریزاں اداں قوم معدودہ بست
 ہماں فوج پیلان دراں جو بگاہ
 ز رنگاہ ہندو بے وقت و مال
 ایش خان صفدر چو فیروز گشت
 اند آخاسپہ راند در تخت گاہ
 شہر شاہ آدر و ماند رکستار
 پنہین آیدار دودہ خسرو اللہ
 شہنیدم جو آن شہر بار گزیں
 ہر جہے یکے خلعت خاص نویسن
 ہم افروز صفدر کشور کشاں
 یکے ہنن کاسے ورتاں روزگار
 دوسہ ہفتہ آہن شاہ کاہراں
 ہونہاں پس بر آئین خود درنگ

۶۲۵۹
 ۶۲۶۰
 ۶۲۶۱
 ۶۲۶۲
 ۶۲۶۳
 ۶۲۶۴
 ۶۲۶۵
 ۶۲۶۶
 ۶۲۶۷
 ۶۲۶۸
 ۶۲۶۹
 ۶۲۷۰
 ۶۲۷۱
 ۶۲۷۲
 ۶۲۷۳
 ۶۲۷۴
 ۶۲۷۵
 ۶۲۷۶
 ۶۲۷۷
 ۶۲۷۸
 ۶۲۷۹
 ۶۲۸۰
 ۶۲۸۱
 ۶۲۸۲
 ۶۲۸۳
 ۶۲۸۴
 ۶۲۸۵
 ۶۲۸۶
 ۶۲۸۷
 ۶۲۸۸
 ۶۲۸۹
 ۶۲۹۰
 ۶۲۹۱
 ۶۲۹۲
 ۶۲۹۳
 ۶۲۹۴
 ۶۲۹۵
 ۶۲۹۶
 ۶۲۹۷
 ۶۲۹۸
 ۶۲۹۹
 ۶۳۰۰

۶۴۸۳ یکے فتنہ و دیگر آغاز کرد و گورنمنٹ نے درجہ میں ساڑھ کر

رسید میرن باقوج مغل و درہندوستان و مصافحہ دادن گر شاسپ و ظفریہ یافتن بر فوج مغل

۶۴۸۴	یکے روز گر شاسپ کشورکشا	کہ بودست بسا مانہ فرماں ردا
۶۴۸۵	فرستاد بر شہ نوندی شتاب	بگفتش رسی چون ببلانک رقابت
۶۴۸۶	جو سی زمین سپین خسرو زمین	دعا ایس رسائی بعد آفرین
۶۴۸۷	وزاں پس بگوی کہ اسے شہر یار	جہاں باد بر نام تو پاکدار
۶۴۸۸	و در فوج مغل از بزرگ و تراز	سوسے کشور ہند کردند ساز
۶۴۸۹	شتاہاں گذشتند از آب سبند	رسیدند انکوں و رقصای ہند
۶۴۹۰ F ۲۲۲	گر ایدد از آں سوی بازیدہاں	فرستد باقبال شاہ جہاں
۶۴۹۱	کنم ہم بسر حد پامال شاں	دوم تا بار دو بدنبال شاں
۶۴۹۲	فرستاد و چون برورشہ رسید	بشہ جلا گشت انچہ از بل شنید
۶۴۹۳	مشوش شدہ خاطر شہر یار	کہ در کشورش فتنہ گشت آشکار
۶۴۹۴	پس از حزن بسیار و فکر کردوں	یکے شہے خوش زد بخاطر و روں
۶۴۹۵	وزاں پس گریہ سران چشم	کہ بدہر یکے از دلہ سے و شرم
۶۴۹۶	چو شادی داد بل شہزادہ گیر	کہ بد اندراں عمدتاً سب وزیر
۶۴۹۷	چو شادی سیتلہ کہ ہنگام جنگ	کشید جو بے شہزادہ دریا نہنگ
۶۴۹۸	سپاہی جو دریا یو چشتہ شاہ	بسا مانہ چون راند از تخت گاہ
۶۴۹۹	بد نشان چنین گفت شاہ دلیر	کہ در مہینہ ما گذر کرد جاسطیر
۶۵۰۰	بیاید کز ایدر سبک بگذرید	سپہ را بسا مانہ بکسر برید
۶۵۰۱	بگر شاسپ گوئید کای کامیاب	ز بسا مانہ لشکر بیوں کش شتاب
۶۵۰۲	جہاں کوشش در قصد فوج مغل	کہ مقہور و تالیح کردند کل

پہلے سے ہمیشہ بہ بند نہ ہر یک میاں	تو سر شکر ہی کن کہ دیگر سراں	۴۵۰۳
سبک لشکر از شہر بیرون کشید	چو فرماں بگر شاسپ صفدر رسید	۴۵۰۴
شب در روز می بود در جنت و جہنم	باخبار بدخواہ آن نام جو	۴۵۰۵
کہ نیلے مغل و دہ نواحی رسید	ہم آخو شنیدم کہ روزی کشید	۴۵۰۶
ہماں اارس سر لشکر نامور	زگر باد ہندوی بوسے و گر	۴۵۰۷
سراں ہزارہ در آں روز گار	کہ بودند اندر مغل آشکار	۴۵۰۸
کشیدند لشکر پے ترک و تازہ	میان دو آب این دو گردن فراز	۴۵۰۹
نگہداشت بنگہ زد امان کوہ	ہماں شیر بال شکرے باشکوہ	۴۵۱۰
کہ بد خون دیویند گہیاں خدیو	چو این قصہ بشنید گر شاسپ یو	۴۵۱۱
سراں در پس ادگر و ہاگر وہ	سپہ راند در سمت دامن کوہ	۴۵۱۲
چپ در است دل داد مر سر کشاں	ہمی راند تا دید بنگاہ شاں	۴۵۱۳
یکایک بزور سپاہ مغل	شنیدم کہ زور روز کشن دہل	۴۵۱۴
کہ بدیشہ بگرفتہ دامن کوہ	ہماں شیر سر شکران کوہ	۴۵۱۵
بجز جنگ کردن گریزے ندرید	چو شد لشکر ہند تا کہ پدید	۴۵۱۶
مغل در سپاہش ہزارے سہ چار	ہماں لخط بر مرکبے شد سوار	۴۵۱۷
دو آملج وارنگے سپہ راند پیش	پس انداخت آنگاہ بنگاہ خویش	۴۵۱۸
چو مرداں دل اندر خصومت بنا	مقابلہ را فوج دشمن ستاد	۴۵۱۹
خود شاں زیر جانبے شد رواں	دژیں سوی افواج ہند و شاں	۴۵۲۰
زیر سو بر آہنگ نوحا شدند	ہم آخو دولشکر بہیما شدند	۴۵۲۱
کہ از قوت دین خود چیرہ بود	عدت ہندیاں پیش دستی نمود	۴۵۲۲
کہ بود پیش بہ پیکار دستی دست	شنیدم کہ گر شاسپ صفدر گنت	۴۵۲۳
قتاد آنکھے در سپاہ مغل	گفتا کہ گیرند جنگی دہل	۴۵۲۴
مغل مانند آزاں چرگن در شکفت	بیک حملہ بدخواہ را بر گرفت	۴۵۲۵
ہر لشکرش را سنگے - قتاد	ہماں شیر سرور ہر نیت نہاد	۴۵۲۶
بر آوردہ شمشیر کیں ہر سوار	عدت ہندیاں بہر طرف چہرہ وار	۴۵۲۷

تلف شد خطبہ جنگ دریں روز	۴۵۲۸	۵۳۲۳
کے رفتہ کھتر ذوالفوج شاہ	۴۵۲۹	
بہر گام صد آوازی سر نہاد	۴۵۳۰	
خزاں منقہ زندہ آمد اسیر	۴۵۳۱	
بسر خورده طیر نازب او قتاد	۴۵۳۲	
بر دند بر صحت لشکرش	۴۵۳۳	
بعد چش با کلمہ دوستان	۴۵۳۴	
بقصد دگر کافراں کرد ساز	۴۵۳۵	
کھیں کردہ اندر کے قلب گاہ	۴۵۳۶	
بگرد سوسے بنگہ خویش باز	۴۵۳۷	
بیک حلقہ افواج شاہ لشکر	۴۵۳۸	
طلایہ ہی کرد خیر سو سوار	۴۵۳۹	
پیش سپہ در ہندوستان	۴۵۴۰	
بہر دید و آشک ریزاں رسید	۴۵۴۱	
دھارے بر آلود از مرز دہوم	۴۵۴۲	
بوزدیک آن دشت وحد میروند	۴۵۴۳	
دہا کردم لے صفدر روزگار	۴۵۴۴	
سپہ راند لڑاں قلب گاہ جنگ	۴۵۴۵	
ہی راند لشکر بجزم نبرد	۴۵۴۶	
بلقا کند با سستار سپاہ	۴۵۴۷	
بیدند کا شرف جہاں سوسے آب	۴۵۴۸	
بکہ بود اندر لڑاں گاہ نائب وزیر	۴۵۴۹	
بہر کار از نو پوئی می رسید	۴۵۵۰	
کہ شد سستار اصل تعریف او	۴۵۵۱	
دراں فوج جو با خواہاں مستقیم	۴۵۵۲	
ہی راند بفرق اہل گریز		
کمر بست گیتی بتا فوج شاہ		
بہر لشکر شاہ پریشاں قتاد		
شدہ بنگہ شاہ ہنرمند مستقیم		
دراں پیشہ شیر گزیں بہر نہاد		
بریدند شیراں ہندی سرش		
وزاں پس سپہ دار ہندوستان		
بزد کوس زماں جو بگ کشت باز		
شنیدم کہ زیں سوی آب بیاب		
بداں تا مغل جوں پس از ترک تاز		
بنا گاہ بر لشکر شاہ زند		
دوسہ روز گرفت آسنا قرار		
دگر روز از لشکر کافراں		
یکے از اسراں گریزاں رسید		
بگر شاہ گشت کہ آں قوم شوم		
شاہاں ذرا اطلاق خود میر و بی		
من افواج شاہ راہ و فرنگ قدر		
چو شنید گر شاہ سپہ فرنگ		
بہاں مردار بہر چو پیش کرد		
دراں شد چو بید و دیار بیاب		
رسیدند کیمر چو بپوشے آب		
مقدم بدراں شادی شہزاد کیمر		
گراڑے کہند بیست و دو چکی		
برویم حناں شادی نام جو		
شنیدم کہ محمود سسر بہ ہم		

نوشکی شرح کیلئے لکھی ہوئی ہے۔

که افکنند در زور شیر این غفلت	لقب اندرون بود گر شامی بل	۶۵۳۳
بے افشودند در دست راست حتم	بهاں پوست شمشیر پیل هم	۶۵۳۴
دگر بود غفلت سبب چتر دار	ملک احمد چپ بند اندر بار	۶۵۳۵
که بس رخ در کار پیکار بزد	وزاں سو مقدم زگر یا و زگر د	۶۵۳۶
که از پشت یوزی پولا د بود	به ساد هجان هندوی را د بود	۶۵۳۷
بد نیال هر یک فراد ایں سپاه	ارسل خود ہی بود در قلب گاه	۶۵۳۸
گذر گاور دو آب پایاب باحت	پوشادی داد در سر حق شایان	۶۵۳۹
بقصد زگر یا علم بر فزاشت	سپاه مغل جمله چیا گذاشت	۶۵۴۰
بشد سپه چتر با هزاره سواد	شنیدیم که سر تیر نا طار	۶۵۴۱
سوت فوج خود زود تر میل کرد	ابا قلب کافر دو چار سے بخورد	۸۵۴۲
که بود است در اں فوج فرما تروا	نشان مغل گفت سر فوج را	۹۵۴۳
بفرمود ایں سر کشان گراز	وزاں پس جان شادی سر فزاد	۶۵۴۴
بسختی مغل شتونند از چیا	که مرکب گذارند بر پا شستا	۶۵۴۵
چو شیران متغدر بزند شاد	رکاب و عشاں هر یک آرزو یاد	۶۵۴۶
سپردند سوتی ملا حین عشاں	بفرمود جمله سپه لشکر اں	۶۵۴۷
که بود ست در آویز که توه شیر	رسیدند بزرگ یا و دلسیر	۶۵۴۸
که بدخواه چیره دل ازیں رسید	شنیدیم زگر یا سر کشش چو دید	۶۵۴۹
رخ آورد بر روستی کند آوراں	عشاں را به پیچید چون بفراد	۶۵۵۰
بزد کوس در عین ایں پاشتا	پوشادی پدید ایں غفلت خصم را	۶۵۵۱
در افتاد با جمله لشکر کشاں	ابا فوج بدخواه چون فکرتاں	۶۵۵۲
بشیر افکنی فوج ہندی دلیر	مغل بود بے قول ز تالیج شیر	۶۵۵۳
شکستند سستان ناپاک ایں	شنیدیم ہم از مسله اولیں	۶۵۵۴
بدست سوار سے مرتب فتاد	زگر یا لشکر شنیدیم ز مرکب فتاد	۶۵۵۵
حد و بستر چون دید شادی بسین	بشیر را آورد بر ہمیر خویشش	۶۵۵۶
یکفتا که ہاں مغل شادی بزن	ز شادی مغلند در بر ہمیر	۶۵۵۷

ہم تختیاں شان دست لشکر نند	صفت ہند سرور غنیمت نہاد	۶۵۷۸
بے اسپ تا تار شد دستگیر	مغل زندہ بسیار آید اسیر	۶۵۷۹
نہ تنہا کہ با مہر کشان کرانہ	وزا نسوے گریٹا سپ گن فراند	۶۵۸۰
شہنید مہلک سو کو قرقاب بود	خروشندہ چون بر لب جو رسید	۶۵۸۱
کہ شد بس تو بروی رو کا نند	عناں را بہ پیچید بر جو بسیار	۶۵۸۲
بر آہنخت ہر دو بیجا چشم	دگر سوار اسس ہندوی پیر ہم	۶۵۸۳
شدہ ہر کے سستہ فرار	شدہ ہر دو از بے دلی بیقرار	۶۵۸۴
شہیدہ ز شہر وز گریٹا	دگر ہر یک از ہم جاں در خطر	۶۵۸۵
تن ہر یک از ہم جاں چپ گرفت	بھیدہ سپا و مغل شب گرفت	۶۵۸۶
سوئے و امن کوہ بشتا نقد	ہم آخو چو شب شد عناں تا نقد	۶۵۸۷
بداوند در کشور خود عستاں	بعد حیلہ ز انجا ہر دو نند جاں	۶۵۸۸
رسیدہ برو خسرو کامیاب	صفت ہند بعد از چین فتحیاب	۶۵۸۹
کشیدند پیش شہ کامراں	سر شیر و زردہ ز گریٹا	۶۵۹۰
بعد عیش گفتا نہرہ آفرین	سلان شہنشاہ روسے زین	۶۵۹۱
کہ آرنند بخواہ را در غسل	چینیں آید از چہرہ دستاں تل	۶۵۹۲
بہر یک پیدا گانہ انعام داد	وزاں پس شہنیدم شہنشاہ اولاد	۶۵۹۳
مشرّف شدہ از خلعت شہر یار	بہر جا کرانہ سے در اں روزگار	۶۵۹۴

رواں کردن شادی را اور گجرات کیشتمہ شدن او
 برو سپرواراں کہ بلباس زناں پاکوئی سروگوپا

از رولن حصار بیروں آمدند بچند
 بر آمد جوڑیں باجو ایک دو ماہ

شادی داویر یغرمود شاہ

نند کی شہر کی شہر و مہلک بود

بیاد و یکا یک یکے ترک و نماز	کہ در گوہرات آن یل سرفراز	۶۵۹۹
سرا ز ابدام آورد سر بس	یتاز و تواری آن یوم ویر	۶۵۹۶
نوازد ز هر صاحب حسن مال	باہل نکر و دہد گوشتکال	۶۵۹۷
دریں کار باشد چو مردان کار	بضبط آورد سر بسراں دیار	۶۵۹۸
چو زو خمہ بیرون بفرمان شاه	غرض شادی داد و از تخت گاہ	۶۶۰۰
پس از یک دو ماہے گزات رفت	و گر روز از آنجا سپہ رند لغت	۶۶۰۱
بفرمان شہ تیج کین برگشید	چو در حد آن یوم ویر در رسید	۶۶۰۲ ۶۶۳۵
چو مضبوط شد آن زمین بیشتر	ہی تاخت اطراف آن یوم ویر	۶۶۰۳
بہ پیچید آن مرد فیروز مستند	شنیدم کہ گرد حصار بلند	۶۶۰۴
در آن وز شب در روز خون می نشاند	ہے یک دو در زیر آن حسن ماند	۶۶۰۵
ای کرد تدبیر نیل و نہار	چو ہندو اسیر آمدند حصار	۶۶۰۶
شودا میں از نیم قتل و قہاص	کہ نوسے از آن بند یا بد خلاص	۶۶۰۷
بغدر از اسلکے امان خواستند	ہم آخر گوہے زجاں قہاستند	۶۶۰۸
قتل و دریں دایم شور و شغب	بگفتند ما سیم اہل طرب	۶۶۰۹
کہ ناکہ دریں دزد و دلاہ مسپاہ	چاپدر رسیدیم شد یک دو ماہ	۶۶۱۰
وزیں خوب و رزاد و زیر آدمیم	چو مرغان دریں دام اسیر آدمیم	۶۶۱۱
امانے بیابیم ازیں دام خمسم	کہ از لطف سرشکر این حشم	۶۶۱۲
بیابیم برسا از اہل طرب	بیابیم در بزم اور روز و شب	۶۶۱۳
تتایم از خدائیش بعد ازیں	سر ما بود تا کہ باتنہ فرمیں	۶۶۱۴
ملک را خط بندگی سپید ہم	سیک بار ازیں بند اگر دار ہم	۶۶۱۵
بجان بندہ آن سپہ کش شویم	چو کز او ازیں دام ناخوش شویم	۶۶۱۶
کہ در ہر یکے ہست ساز و دگر	ز ہر جنس در ما ست اہل صغر	۶۶۱۷
کہ دزد و دلاہاتے رنخلق آشکار	چو عورت یا کوہ و سر میں غدار	۶۶۱۸
ہیک در ہزاراں معلق زنند	چو برگ گلے گریم نازک تن اند	۶۶۱۹
جسگر روز از اہل نظر در ہلا	دلاساے عشرت گراں در غلا	۶۶۲۰

ہمہ عقل سوز و مزاج میر سناز	یہ میر پر سناز و پروردہ نواز	۶۹۲۱
ہمہ شہرہ الہیہ شہرہ شہد	میر سناز ہر یک یگانہ شدہ	۶۹۲۲
چہ سرو گل اندام چہ شہرت گلوی	چہ بوق و چہ مندلی چہ سنج و چہ نا	۶۹۲۳
اماں سے کہ آسپہم چلے بروں	دریں طائفہ ہست ہر یک نروں	۶۹۲۴
اماں دوشاں نامہ بروں کشید	چو این قصہ بر میر لشکر سید	۶۹۲۵
لباسے بہ کردہ چو را ہمشکر ان	شنیدم گروہے ز جنگ آرداں	۶۹۲۶
کہ بد چہرہ ہر یکساہ سناز نبرد	لباسی ز ناں اردو چند کرد	۶۹۲۷
بدستجا ہمہ سلفیدہاں طرب	گرفتہ دگر کردہ سناز شنب	۶۹۲۸
بروں زرد ہمہ حسن وقت صبا	نہفتہ ہمہ زیر جامہ سلاح	۶۹۲۹
گرداشت در سر سناز چاہہ شمار	ملک شادی آن کمرش ہوشیار	۶۹۳۰
طلب کرد شاں در سر ہمہ دروں	چو بستید کاہل طرب زو بروں	۶۹۳۱
زود در انش وقت بہر دور رسد	بے چون بقائے سر سے در رسد	۶۹۳۲
یکے پروردہ پیشش بر آرد قضا	اگرچہ بود ز برک و باو با	۶۹۳۳
زمرگش جہاں را اور آرد بہ غم	کند از نگر وقت ست اندر قلم	۶۹۳۴
بگویند خلق بہ غفلت بہ مرد	چو بیند کو از جہاں رخت برد	۶۹۳۵
چو ناہیاں دارغ غفلت رسد	خبرے کہ چون وقت رحلت رسد	۶۹۳۶
دروں خواند آن نہ مرور رزق سناز	غرض چون ملک شادی سر فراز	۶۹۳۷
براندید بر فرق اصیلہ در رخ	شنیدم یگانہ کشیدند تیغ	۶۹۳۸
نہے سطر بان بجای بس نواز	بکشید اوراد کشید باز	۶۹۳۹
سیر بجلیے را بگردند مست	کہ تا بردہ اندر مزا میر دست	۶۹۴۰
بہر جا سر سے برد کشش سر نہاد	یکے شور و راہل لشکر قناد	۶۹۴۱
کہ کشتہ مرصابے را بصد	نہادند و سے تراں اہل قدر	۶۹۴۲
گردے دگر سر ہمشکر نہاد	گروہے از آن قوم در روز خداد	۶۹۴۳
دناں پس بیکجا صفوہ ہر سر سے	بعمہ حال شد کشتہ سر لشکر سے	۶۹۴۴
سپہ را ازین پہا پہا بد براند	بگفتند چون در سپہ سر نہاد	۶۹۴۵

نہاؤند سر جانت تخت گاہ	دگر روز را نڈند از آنجا سپاہ	۶۹۳۶
بیر آورد پنہاں از خاطر لہیر	چو بشنید شہ قتل نائب وزیر	۶۹۳۷
کہ شد کشتہ آن غمز کار آگہاں	تا سخت بے کرد شاہ وہاں	۶۹۳۸
کہ تعلق شہ اب شاہ فرخندہ را	چہیں گفت پرستانہ سرامی	۶۹۳۹
ہمیشہ بہر کار فیروز مند	شعبے بود شیر انگن و دو بند	۶۹۴۰
بہدشش نیفتاد ہرگز وہے	شکستہ نیامد سپاہیں گے	۶۹۴۱
ز دس دست ہر غنتہ کوتاہ بود	در آن پنجالے کہ او شاہ بود	۶۹۴۲
بجوئی گذشت اندر آن روزگار	شنیدم ز ہمدشش چو سالہ چہار	۶۹۴۳
بمقدار فرسنگے از تخت گاہ	حصار بے بنا کرد آن بادشاہ	۶۹۴۴
بفرمود آن خسرو و کامگار	ز بنیاد تا کسکرت آن حصار	۶۹۴۵
اساسش ز فرسنگہا انگیند	کہ از سنگ خار اعمارت کنند	۶۹۴۶
بفرمود کندن شہ ہوشمند	یکے حوض زیر حصار بلند	۶۹۴۷
چو در پاسے سائغ تہ کوہ قاف	کہ ہر دم زند ہوج آن حوض صاف	۶۹۴۸
کہ بنیاد کرداں شہ شاہ کام	شداں حصن را تعلق آباد نام	۶۹۴۹
بزدخمیہ روزے برول از حصار	شنیدم در اثنا آن کار و بار	۶۹۵۰
بساط زمین از سہ تنگ کرد	سوسے ملک لکہنوتی اہنگ کرد	۶۹۵۱
بے بے روش کشتہ سر لشراں	کر بستہ اندر رکابش سراں	۶۹۵۲
کہ بود است شہزادہ را سیت	چو ہرام خاں سرفراز گزیں	۶۹۵۳
کہ تعریف او آید از بو تہوار	چو ز لہجی و دولت مشہ نامدار	۶۹۵۴
دگر جا شعور می تا تار بست	چو تا تار جوں ہندوی صبر دست	۶۹۵۵
برویک دوسہ زیرے برگاشت	انج خان یل را بدلی گذاشت	۶۹۵۶
ز ہر جنس دیگر فراواں سوار	چو شاہین آنویک بوجہ لشکار	۶۹۵۷
دگر یک دو مرد ہنس و امیں	یکے احمد ابن دایاز گزیں	۶۹۵۸
چو فرسنگ خمیہ ز داز تخت گاہ	بزدوزد دگر زاند کیسہ شہ سپاہ	۶۹۵۹
ہمی تا تخت اندر ہمین دیسار	ہمی رفت آن خسرو کامگار	۶۹۶۰

زر و آب گوشتی پیکر گزشت	شکار افغان از او در بر گزشت	۶۹۶۱
بهر سو برآمد سیکه خر گزشت	برای سوئی چوین کرد شکر گزشت	۶۹۶۲
بهری بود آن خسرو کامگار	چو یک دو آند لہیا چو تبار	۶۹۶۳
یکایک ہاں ناصر الدین راہ	یکے روز ہم اول باعدا	۶۹۶۴
بگوشک بود شاں آن زمین	پراود بد سے پورہ ما با یقیں	۶۹۶۵
بمقتضی کافی شدہ عذر خواہ	مطیعانہ آمد بر ایوان شاہ	۶۹۶۶
در آمد چو پیشین شہ نامجوی	ہاں ناصر الدین فرخندہ نوی	۶۹۶۷
شہ لا لطف بر دست او بوداد	بمعد عذر بر پاسے شہ سر نہاد	۶۹۶۸
چو سید از دو قبیلہ یوم و بر	وزاں پس نشانہش بگوشی زرد	۶۹۶۹
زماں در دعایے شہنشاہ شاد	وزاں پس ہاں ناصر الدین راہ	۶۹۷۰
تو حکم شہ باد ملے ہزار	بگفتا کہ شش خانہ روزگار	۶۹۷۱
بگفتہ اگر جنید فرماں روا	من آن پورہ خامہ تدبیر را	۶۹۷۲
خرچ کاسہ سالہ بخشود و کاسیم	ہاں بہ کہ سرور اطاعت بریم	۶۹۷۳
شہیم از خطا پاسے خود عذر خواہ	کنیم از سر صدق پا پس شاہ	۶۹۷۴
و گرنہ قضائے سپاہش فوریم	بریں گونہ جانرا سلامت بریم	۶۹۷۵
نیاورد دوسرا اندرین کار دوبار	چو شنید این قصہ آن خامگار	۶۹۷۶
و ما غش ز وحشت خلل پاؤہست	کنوں سرزا ایوان شہ تا فتنہ است	۶۹۷۷
شد حضرت شہ تکرار ای	چو من دیدم آن مرد آشفہ رای	۶۹۷۸
دلش گشت در و دام وحشت ایبر	بخی کرد از من نصیحت پذیر	۶۹۷۹
سوت حضرت شاہ بشتا فتم	ضرورت سراز بختش تا فتم	۶۹۸۰
فرستدے قلع ہاں خامگار	یکے فوج با من شہ کامگار	۶۹۸۱
بغیر شہش زندہ آرام بدست	بیک ہوا کرد غش نام خلگت	۶۹۸۲

۶۹۷۷

عزیمت بہرام خاں بقصد پورہ و اسپر فخران پورہ

نوشہ کا تشریح کیلئے میرزا غلام

۶۶۹۱	گزر روز فرمود شاہ و جہاں	کہ با لشکر چند بہرام خاں
۶۶۹۲	بقلمت بیاد بریند سلف کتاب	دانا شمسواران ثابت رکاب
۶۶۹۳	مقدم بود ز لہجی پلک و سخن	کہ گزگے کہن ہو دور دشت کین
۶۶۹۴	نہا ہندو کے شہر دل آں تار	بود جانب میسہ دیدہ دار
۶۶۹۵	پچپا بود تا غزالدین سرہ	ایا شاہین آخر یک میسرہ
۶۶۹۶	بقلب اندر دل خان کشور کشتا	بگرد و شیراں دریاں ہمیشہ جا
۶۶۹۷	بیا شد شب فرور باہم دہوش	ہمہ تن شود چون سراں چشم و گوش
۶۶۹۸	سپہ سوئی گلہنونی یکسر بود	ہاں پورہ رازندہ دست آورد
۶۶۹۹	شنیدم بفرمان شاہ و جہاں	شتاباں سپہ راند بہرام خاں
۶۷۰۰	ہمی رفت چون در جوالی رسید	بہا و ہم از شہر شکر کشید
۶۷۰۱	ستادند ہر دوسراں سپاہ	یکے شاہ و آں دیگر کی پور شاہ
۶۷۰۲	و گزر روز ہر دو سپاہ گراں	بگردند در قلب گاہے فراں
۶۷۰۳	بہا و در دریاں قلبیکہ جا گرفت	بزیں سوئے افواج شہ جا گرفت
۶۷۰۴	دست ہر دو از میسہ میسرہ	بگردند مر یکد گراں سرہ
۶۷۰۵	و ز اں پس ہماں پورہ خامکار	شدہ پیش دست اندراں کارزار
۶۷۰۶	بدل گفت کار و ز حدت مرا	کہ با لشکر دہلی ام ہم و خا
۶۷۰۷	بہ آرام برانگونہ تیغ از نیام	کہ ہر سو بہ آید از آں تیغ نام
۶۷۰۸	مرا نام باید بروز بسرد	کہ شد نام ہر مرد بہتر ز مرد
۶۷۰۹	باغت ایں و بنید با فوج خویش	بجاں کرد کہ شکست با فوج خویش
۶۷۱۰	خوشاں بروں آہا ز قلب گاہ	ز رخ آورد و ہر ز لہجی کہینہ خواہ
۶۷۱۱	چو ہر فوج افند و خلعت گراے	شنیدم بکنید ز لہجی ز جاسے
۶۷۱۲	سپہ را یکے لہجہ پر و کشید	تبارش پیاری گری در رسید
۶۷۱۳	تہا و ند ہر دو شہرے ہر دو خا	ز بوں گیر گشت چند بد خواہ را
۶۷۱۴	سپہا و رچو خوفانے لشکر بود	گزیںے بجز باز گشتن نہ پید
۶۷۱۵	چو شد سپہ از جاسے فرزند گام	یلاں پر کشیدند تیغ از نیام

F 178

دشکی تشریح کیے ہوئے ہیں

سراپیمہ شد سر بہر شکر ش	خروشان فتاوند در شکر ش	۶۶۱۰
ہم آخر نہاؤند سر بر شکر	زلمنے گرفتند آنجا شکر	۶۶۱۱
بر اعدای خود یافت دست رس	گریزند گاہ پیش شیراں نہیں	۶۶۲۰
گریزند گاہ ترا بگردن کماں	خداواں فلکندند از پس یلاں	۶۶۲۱
نکیزے بیاد آید اندر گریز	ہماں پورہ را اندراں رستخیز	۶۶۲۲
کہ بد شیعنت بر سر شکر شہر پار	گر بود شہیں سے گلزار	۶۶۲۳
ہماں ماہ روزانہ خود کہ کشید	شنیدم حناں سوسے تنگ کشید	۶۶۲۴
کہ ناگاہ در روز و با سے گذشت	گریزاں دوسہ کو ہساروی گذشت	۶۶۲۵
رسیدند از پس نہنگان کتاب	ما فتا و با بار کی در خلاب	۶۶۲۶
بہر دند در پیش بہرام خاں	گرفتند زندہ مرا در ارواں	۶۶۲۷
شگفت از طرف خان روشن ضمیر	چو خاں دید بدخواہ خود را اسیر	۶۶۲۸
کہ شہباز مقصود آمد بہرام	بگفتا پدارندو سکتے زعام	۶۶۲۹
پدارند دست از اسیران زار	نگیرند و تباہ اہل شہر	۶۶۳۰
ز وہ خمیہ چسداں خوب گاہ	در آن شب ہماں خان دریا پاہ	۶۶۳۱
پراورد سر شعلہ یک بیک	دگر روز کرد و دومان فلک	۶۶۳۲
سچہ را ندور حضرت شہر پار	بعد خرمی خان والا تبار	۶۶۳۳
رواں را تیش سر بفرود کشید	پس از چند روزی بقصد رسید	۶۶۳۴
بیاد و دوسے ز اہل گناہ	خراماں در آمد با یوان شاہ	۶۶۳۵
کہ سر از مراعات در کہ کشید	ہماں کفہ پیش شہنشاہ کشید	۶۶۳۶
بعد خرمی گفت شکر خدا	چو شہ دید در درام خود پورہ را	۶۶۳۷
چو صید زبوں و دکنند پیش کنند	نذاں ہیں بگفتا کہ بندہ شکر کنند	۶۶۳۸
بزد کوس و اند آب گوئی بر ماند	دگر روز چون شاہ خوزر رفت شاہ	۶۶۳۹
نکام دل ایں خسرو کامیاب	رخ آورد در سمت تربت شہر	۶۶۴۰
بیکے اندر و صلح و دیر بہ جنگ	و در شاہش بدست آمدہ پیدرک	۶۶۴۱
شنیدم چو در عہد تربت رسید	ہی رفت اکی شاہ و اختر سعید	۶۶۴۲

کہ در قصد او شد ششم نامور	ہماں سائے تربت شنید این خبر	۶۵۴۲
نزدادہ معاصی ہر نیت نمود	ز اقبال خسرو چو آگاہ بود	۶۵۴۳
کہ بود است مر چند و از اپناہ	خوشاں بد گئے در آمد سپاہ	۶۵۴۴
بر آوردہ از ہر کئے سر ہزار	خسرو سی گزی نے در این مر غزائہ	۶۵۴۶
عجب کرد از ان ماسن کا فران	چو شد دید آن جنگل بیکراں	۶۵۴۷
ہر گشتہ با آسمان ہم اساس	در تختان دشمنی ہر دوں از قیاس	۶۵۴۸
بظرفاں شدہ جاویستان لوح	ہم یافتہ آب طوفان لوح	۶۵۴۹
شدہ کم دریں دشت لیل و نہار	پہ چہید و بیکر شاخسپاہ	۶۵۵۰
ندیدہ کس از تیرگی دست خویش	در این دشت تار یک از این کس	۶۵۵۱
کہ کم بود مر مور را مد خسلے	عجب کرد شہ زان چناں جنگلے	۶۵۵۲ ۵۳۲۹
فرد آید از مرکب را ہواہ	وزاں پس شنیدم کہ خود شہر یاد	۶۵۵۳
تہ خود مستد ہر قلعتش بدست	نے قلع جنگل میاں را بست	۶۵۵۴
خوشاں بہر تیر خسرو زمین	شنیدم کہ یک دو دخت کہن	۶۵۵۵
سپاہش بر آورد ویکسر تبر	چو دیدند خود بست خسرو کمر	۶۵۵۶
گفت دست کردند آن دشت را	بیکدم نہنگان خسرو وفا	۶۵۵۷
تو گوئی کہ آنجا نہ بد برگ و گاہ	رہے گشت پیدا پائے سپاہ	۶۵۵۸
کہ ملک ہدایت سپردش خدا	چہ چشم گفتند آن پر مشکل کفا	۶۵۵۹
بہر جا کہ آید خسروانی کند	سچے شاہ اگر چہ ز فشاںی کند	۶۵۶۰
رہے کرد پیدا سپاہے گراں	فرض چوں وائل جنگل بیکراں	۶۵۶۱
سیوم روز در حصن تربت رسید	دوسہ روز لشکر رہے را برید	۶۵۶۲
سراسر پرازا بہا کے غولین	شنیدم کہ بدست خندق عین	۶۵۶۳
چو سب سکندر بود از گزند	ہلے ہر یکے کرد حصن بلند	۶۵۶۴
فرستاد اندر زمین و سیار	دوسہ ہفتہ از لوح خود شہریار	۶۵۶۵
چہا ز ند اطراف آن مرز و بوم	کہ ہر جا کہ کرد است ہند بوم	۶۵۶۶
چو بند سراستے شاں و اسلام	بگزند اسباب ہند و تمام	۶۵۶۷

در آمد تو تا منتی سر بس	تو من چونکه اقصای آن بوم دیر	۴۰۶۸
بگنذ کار بر سبقت مکتفی	بود اندام ملک خزان رو	۴۰۶۹
فرستاد دور کشور و ملک او	بشنیدم چو اوج سحر تا بحر	۴۰۷۰
بگفتا سرت دیز این سایه باد	بمغزش یکے چتر شاپانه اول	۴۰۷۱
رسیدی تو بنی قاصد و کج پیام	که از انلاص یا ملک شایگانم	۴۰۷۲
که جان تو یوندر بر جان ماست	انزیرین سرت زین ظلم خدا	۴۰۷۳
که بد پور بل تلمیذ با یقین	پس آنکه هان کجور ملک این	۴۰۷۴
و کرد روز خسرو از آنجا بر اند	بفرمان خسرو به تر نیت جانم	۴۰۷۵
بزد خیمه نزدیکی سخت گاه	چو برید خسرو هر یک اهل	۴۰۷۶

یا از آمدن سلطان خلیف الدین تغلق شاه از لکنوتی پوشید شدن در کوشک افغان بدور

که در ایات شه در حوالی رسید	ز آینه گان چمن انخالی شنید	۴۰۷۷
با افغان پرازد شد و عجم ساز	بفرمود تا احمد ابن ریاند	۴۰۷۸
که بر روی رسید و عجم را کم گن	برآ روی کے گشک انجا بلند	۴۰۷۹
چی کرد اسباب موجود خان	خود از بهر یا پوس شاو چان	۴۰۸۰
که نزد یک جون آمد آن شهر یار	پوشید ز آینه گان دیانا	۴۰۸۱
پسے دیدن شاه عجلت نمود	به تعظم شه مانده شهر و در	۴۰۸۲
چو ایات ششم دید آن شهر یار	شما تا باں گزشت از لکنوت یار	۴۰۸۳
چسپه سوئی از جمله نظاری	سیک مانده سوئے ششم یار	۴۰۸۴
نزدیک آن فرود آمد و دروید	چو نزدیک مایا سلطان علی رسید	۴۰۸۵
و کا گفت شه را لا شد عذر خواه	بعد آرزو کرد و با کسوس شاه	۴۰۸۶
که اسرافش از خلق پوشید بود	چو خسرو ز شهر آمد بخیمه بود	۴۰۸۷

سیر باندا نانی بلوچ اور شکفت	پہر خرید گان بند کدش گرفت	۶۶۸۱
ہاتھ مگر شستند از ان جو مبار	مہم حال شہزادہ و شہزادہ	۶۶۸۲
بکلیں اہل کد خسرو نگاہ	چو تو یک افغان پوہا کد سپاہ	۶۶۸۳
دور و فرج کشتہ بے خواسد	بے گمان نوزید آرد بسبب	۶۶۸۴
توہل سپہ ہم باید رکنت	پہر نمود تاہل مستنیل زنت	۶۶۸۵
کہ پیرانش بود صحت فراخ	پہر چو زرد گردہ گوہر دکان	۶۶۸۶
نکہ کرد در گمان بالا و زیر	بکام از دروں رفت شاہ دلیر	۶۶۸۷
پیشش کیے معین اندوگسار	بے بار کہ دید گوہر سبکبار	۶۶۸۸
کہ ہر یک بے صفت بجا شکست	بفرمود کار بندہ سبکبار مست	۶۶۸۹
پیشش گرفتہ ز کار آگاہاں	در آنجاے پنجستہ شاہ جہاں	۶۶۹۰
بہ آگاہاں کہ چند زمیں تا دوسیل	دو ہاندور معین اہل کلخ نیل	۶۶۹۱
کہ چوں معین اہل کشک شد ملال	شہیدم ز میران دیرتہ سائل	۶۶۹۲
ز کفیس شہ نیز شد بے گرد	بچند سازتہ سارات نو	۶۶۹۳
ز زیر شش کیے گرد و برفا ستہ	بغلطید گ معین آرا ستہ	۶۶۹۴
سیر شاہ و در زہر شہ نیز ماند	از ان مادہ شمل شود را جہاند	۶۶۹۵
بہر سو کہ سر نہ ہوہ شش گذر	بکھائے شہنشہ چو آمد نسر	۶۶۹۶
ہم آہر ستوں خند بر و ستوں	بچنید بسیار کاہد بروں	۶۶۹۷
بجستہ خورد اہل بندے بگرد	گراہی تن شاہ شکست خورد	۶۶۹۸
بگرد ازین قصہ ایدوں قیاس	بگروہ پیر کناہت شناس	۶۶۹۹
ملک زادہ را کہ درہ برانہ	کہ شہزادہ عالم و حیلہ ساز	۶۷۰۰
طلسم بانگ زوہر سہنگار	کناہم بچہ بنیادین سادہ کلار	۶۷۰۱
زود افتد آن سفت بگفت گو	بیازی کہ چہاں شہ نشیند و	۶۷۰۲
چو فرہاد را سر تہے ستوں	نفر خسرو آید بزیر سبکبار	۶۷۰۳
شود ملک شہزادہ ملک شہاں	بشہرے کہ چہاں برود از چہاں	۶۷۰۴
کہ پختہ جواں بلوچہ راستے پیر	ملک زادہ گرد و پیر شہنشاہ	۶۷۰۵

ان کی شہر کا کچھ نہیں ہے

۶۸۱۳	بریں شرط شہزادہ بیوفا	روای کردیکسرتک زاده را
۶۸۱۴	مرست در ہمعال پامال شد	مخروفتہ از چنین حال شد
۶۸۱۵	برآمد ز خاصان حضرت تغیر	چہ و سنے و طئی طحہ دار و گیر
۶۸۱۶	پس از نال و شور و سوز و گداز	خاکش سپردند گشت تند باز
۶۸۱۷	چنین ست کار جہاں ای عزیز	چو نیکو بہ بینی نیز زو پیشیز
۶۸۱۸	پلک تا تو بر ہم زنی در جہاں	بے تاج در خاک گرد نہاں
۶۸۱۹	الائے خرد مند حیدار بخت	چو کردت خدا صاحب تاج و تخت
۶۸۲۰	جہاں بہ خم زبردستان خوری	کزیں آوشہ ازہ فلک بگذری
۶۸۲۱	چو محمود و عزتیں یکے جام راز	ہمی نوش ہر دم بشوق ایاز
۶۸۲۲	چو دریا فنی آذوق صہبائی شوق	ہمی گوئی ہر دم بکلمہ شوق و ذوق
۶۸۲۳	بیاساقیائے در افکن بجام	دلہ را بشو باک از تنگ و نام
۶۸۲۴	مرست کن تا چو گارہ آگہاں	خرد ششم بیک جوہر ملک جہاں

جلوس سلطان محمد شاہ ابن تغلق شاہ

۶۸۲۱

۶۸۲۵	چو شہزادہ ناچالیوں سیر	بیشد فانیخ از دفن و خاک پیر
۶۸۲۶	بظاہر یکے ملتے ساز کرد	بہا من یکے عشق از خاز کرد
۶۸۲۷	سہ روزی بناموس نام نشست	و گر روز ناموس نام شکست
۶۸۲۸	دواجہ ہوشید و تاجے نہاد	بعد عیش بر تخت ز بار واد
۶۸۲۹	کج خدا کنیت شہر یار	شہرہ بوالہامد در آں روز گار
۶۸۳۰	محمد شہش خواند خیل و سیاہ	کہ دیدند فرقتش منزلے کلاہ
۶۸۳۱	خطاب قدیمش بہند دستاں	نوزند نہ جو نا بہندی ز باں
۶۸۳۲	سرین جملہ پیشش نہاد نہ سر	بکار شش بستہ ہر یک کر
۶۸۳۳	تر تاج بے ہفتاد و بست دچار	کہ بر تخت بنشست آں شہر یار
۶۸۳۴	چونک بدر شد برو مستقیم	بفرمان دارا سنے ملک قدیم

ذات کی شرحی بیلا غیر و اظہر ہوگا

فریب دادن سلطان محمد شاہ ابن تغلق خلق ہندوستان

بشارت بہر شہر و کشور دہند	بفرمود ہر نونہا در دہند	۶۸۳۵
بفرود کس خلیجان او بزم ساز	کہ گرفت شاہ رعیت نواز	۶۸۳۶
کجا تا کم از ستت شاہ روی	منم نائب شاہ فرخندہ نوی	۶۸۳۷
دریں تختگہ جای فریشتم گذشت	اگر شہ ہمہ نیت عدل داشت	۶۸۳۸
مرا جای شاہ جہاں پرور است	بہر جا کہ پیری دریں کشور است	۶۸۳۹
مرا است بر جای بہرام خاں	دریں شہر و کشور بہر جا چوں	۶۸۴۰
ہمہ ہند شد خون و پیوند من	بہر جای کہ طفل فرزند من	۶۸۴۱
ہم از جانن زندہ با وادام	ہمہ خلق اس کشور از خاص و عام	۶۸۴۲
بر آرم بجز یاد شاں کم نفس	مرا تا بود جان و تن ہم نفس	۶۸۴۳
کہ خوانند شاہ جہاں پرورم	بر آنکوہ از عدل شاں پرورم	۶۸۴۴
شدہ خلق دہلی ہمہ با تشکیب	بسے خواندہ فزینساں نون و فریب	۶۸۴۵
عیان کرد در شہر آن شہر یار	ہمہ عدل و احسان در آغاز کار	۶۸۴۶
کہ مہرا از زرافشا تشکیب پرور ماند	دراں بار جا اینجاں زرفشا ند	۶۸۴۷
ہمہ آفرین کردہ بر جان او	بیا سو دہ خلق ز احسان او	۶۸۴۸
بجائے وزیراں گرفتہ قرار	ملک ترا وہ پیشش بہر کار و بار	۶۸۴۹
فرستاد در کشور کو جرات	پس از چند گاہش شدہ لاشات	۶۸۵۰
بلکہ ہنوی از حکم شہ شد رواں	پس آنکہ با عہد از بہرام خاں	۶۸۵۱
گرفت ازہر شاہ صدر سے بلند	بہادر شہ آن لورہ دیو بند	۶۸۵۲
بستار گاہوشش فرستاد شاہ	شہش پنج چتر گزار نما بیواد	۶۸۵۳
بد کہن ز فرمان شہ شد خدیو	قوام الدین آن لورہ بر بلن خدیو	۶۸۵۴

۶۸۵۵ بہ ہیرام ایبہ بفرمود شاہ کہ در حد ملتان براند سپاہ

تاختن سلطان محمد تعلق ہم در آغاز ملک در کلا نورد فر شور

بفرمود تا مس فر از ان نیو	شنیدم در آغاز ملک آن خرید	۶۸۵۶	
بشکر سپارند تجلیل تر	زخازن ستانند یک سالہ زرد	۶۸۵۷	
کہ مار است در سر ہونے شکار	بسازند نوات کارزار	۶۸۵۸	
وگر روز فرمود فرماں روا	چو زرشد باصحاب لشکر ادا	۶۸۵۹	
وزو سایہ در بام چرخ افگند	یکے سایہ باں سوئی ملتان زمند	۶۸۶۰	۱۳۳۲
شہ از شہر دہلی سپہ راند لغت	وریں ماجرا ہفتہ یک دوریت	۶۸۶۱	
قصا اختر نقش را بہ گردوں کشید	بلا ہور بعد از دو ماہے رسید	۶۸۶۲	
سران سپہ را بفر شور براند	شنیدم کہ خود ہم بلا ہور ماند	۶۸۶۳	
نہنگان ہندی بتا زند گل	بداں تا حدود ویاہر مغسل	۶۸۶۴	
ز لاہور راند یک سپہ سپاہ	سران سپہ چون بفرمان شاہ	۶۸۶۵	
گرفتند گردان کشور کشا	یکایک کلا نورد فر شور را	۶۸۶۶	
بر آمدند اقصائے گردوں بغیر	زن و بچہ کافراں شد اسیر	۶۸۶۷	
گذشتے بتاریخ اقصائے ہند	مغل کان بہر سال از آب بند	۶۸۶۸	
بلک مغل تاخت ہندی سوار	وران سال بر عکس این زمین کار	۶۸۶۹	
بنقلت کلا نورد فر شور ہسم	گرفتند چون سرکشان چشم	۶۸۷۰	
بخوانند خطہ ویراں شہر ہا	بنام جہاندار کشور کشا	۶۸۷۱	
شنیدم سہکتہ بگشتند باز	سران سپہ بعد آں ترک تاز	۶۸۷۲	
کہ کم روید آسماں گویا جز قوم	دوسہ ہفتہ لشکر در آں ہرزوم	۶۸۷۳	
وگر خورد غیر شکارے کوزد	نبودست چون غلبہ فاقہ کرد	۶۸۷۴	

خروشاش در آمد با یوان شاه	ہفتہ اہل شکر پس از یک دو ماہ	۶۸۶۵
ز راہ کرم قدر بہر یک فرزد	شہنشاہ سمران را نواز شش نمود	۶۸۶۶
سپہ یافت آن خسرو نامور	دو سہ ماہ در اطراف آن بوم و بر	۶۸۶۷
رسانید بر بام گردوں خود شش	چہ سرکشانزا بہالید گوشش	۶۸۶۸
رخ آورد در جانب تخت گاہ	بر فزیدگر راند از انجا سپاہ	۶۸۶۹
طریق کریمیانہ آغاز کرد	چو در شہر آمد طرب ساز کرد	۶۸۷۰
بہر روز اساسے دگر می نہاد	رہ عدل و احسان بکشور کشا	۶۸۷۱
و خاکستے او گشت بہ خاص عام	بیا سود از و شہر و کشور تمام	۶۸۷۲
مزان شہ از عدل و احسان بگشت	چو ساسے دگر گشت ازین سرکش	۶۸۷۳
کہ شد نو شدار و مسبدل بزہر	چنان بدگمان گشت بر خلق شہر	۶۸۷۴
سیاست بتولین احسان گزید	رہ عدل کرد از ستم ناپدید	۶۸۷۵

ذکر بہشتن بہا الدین گرشاسپ

کہ بودے پسر عمہ مر شاہ را	بہا الدین آن شہسوار و غا	۶۸۷۶
خطابش بغر نمود گرشاسپ نیو	چو دیدش سترای بزرگی خدیو	۶۸۷۷
در آن بوم می بود آن نامور	رواں کرد شاہش بسوی سکر	۶۸۷۸
بر افگند از رختے و حشت نقاب	چو در طبع خسرو پدید انقلاب	۶۸۷۹
ز اقصائے کشور بر آورد کرد	سپاہے بر ستم کیاں جمع کرد	۶۸۸۰
ز حق یافتہ دست بر تیغ و تیر	یکے بود شیر افکن و شیر زہ گیر	۶۸۸۱
چو از نو نشد یار اورا چہ سود	ہیک تن سپاہے جہا تکیر بود	۶۸۸۲

عزیمت کردن احمد ایاز از جہرات در دیو گیر و

شکر کشی کردن بقصد گرشاسپ

چو شنیدم ملک زاده از گجرات	۶۸۹۳
ز اقصائے کشور سرانجام بخواند	۶۸۹۴
سبک کرد و کجا سپاہی گزید	۶۸۹۵ ETTT
یکے روز سیکے بخت سید	۶۸۹۶
رخصت فرمائے ملک زاده را	۶۸۹۷
کہ باید ملک زاده لشکر کشد	۶۸۹۸
ہماں یوربر ہماں توام دول	۶۸۹۹
چو اں قلب ملک چو تانار نیو	۶۹۰۰
چو اں اشرف الملک و دیگر سراں	۶۹۰۱
گنڈاندر اں پیش ہم خود سری	۶۹۰۲
ملک زاده کو مخلص شاہ شد	۶۹۰۳
سیر چو نکہ شد سر بسہر ہاختہ	۶۹۰۴
یکے روز مرداں کہ شیر افگنند	۶۹۰۵
ملک زاده روز دگر کوچ کرد	۶۹۰۶
ہمی راند لشکر بر آہنگ جنگ	۶۹۰۷
وز آنسو گز شاپ گردن فراز	۶۹۰۸
چو شنید اں رستم دیو گیر	۶۹۰۹
سے عورت شہ چوں شہ خاوری	۶۹۱۰
یکے گردید از لب جو بسیار	۶۹۱۱
عنان لگا و شنید اں ہواں	۶۹۱۲
چپ و راست خود پید مردان کار	۶۹۱۳
یکے حملہ بر قلب خصم آوریم	۶۹۱۴
یک امروز گز پیش دست کنیم	۶۹۱۵
بسے گفت ز نہا باران خویش	۶۹۱۶
چو نزدیک شد لشکر دیو گیر	۶۹۱۷
چو شنید ایں قصبہ ز اہل ثبات	
خو از نک شاد و دندے بر فشانند	
ز پولاد خایاں و آہن خداں	
زدہلی بگجرات میرور کشید	
نشستہ درو شاہ فرماں روا	
با قلم مرہستہ سر سے بر کشد	
و گر جملہ گردن فرزان بیل	
کہ ہر کسں بھیجاست گو در زو کیو	
بیکجا کند جملہ سر لشکر اں	
کہ شایاں ترست اولیٰ لشکری	
ز مضمون فرماں چو آگاہ شد	
شد از ترگ تا نعل برداختہ	
بفرمود تا خیمہ بیرون زنند	
بماہی ز ماہے بر آورد گرد	
چو دریا کہ مویشش بود پرہنگ	
ہمی کرد در ہر طرف ترک و تاز	
کہ لشکر ہی آید از دیو گیر	
رداں جبرہ کرد آب کو داوری	
کزاں گرد شد آسماں پر غبار	
طلب کرد اسپان بر گستاں	
بگفتا کہ اے سرکشان و بار	
صفت قلب بدخواہ را بردریم	
ہمہ کوس بر ملک شاہاں ز نیم	
ہمی زادول مر سواران خویش	
برآمد خروستے ز کوس و لفر	

چپ و راست اور کشتان سپاہ	ملک زادہ خود بود و در قلب گاہ	۶۹۱۸
کہ در ہر سپہ پیش دستی نمود	سوسے میمہ اشرف الملک بود	۶۹۱۹
کہ بسیار صفہا محو دشمن درید	تتار سفیں بیای ہی صفت کشید	۶۹۲۰
سوسے میسر گشتہ مرکب کشتیں	توام الدین آل پوریہ بان دین	۶۹۲۱
سپہ راندورد و سوسے صفدری	ہماں اہل ملکشں بازی گری	۶۹۲۲
بقلب اندروں خود گرفتہ قرار	دگر سوئی گز شاپ شتر زہ شکار	۶۹۲۳
ابا شہسواران سر بر ہستہ	شدہ خضر بہرام در میمہ	۶۹۲۴
چو مردان ثابت گرفتہ وطن	سوسے میسر ہید صفت شکن	۶۹۲۵
یلاں از دو سو جنگ ہی خواستند	چو از ہر دو سو شکر آراستند	۶۹۲۶
کہ گز شاپ خواندش اندر دیار	برانگینت مرکب ہماں شہسوار	۶۹۲۷
چو ترکاں نمودہ یکے ترکاں ز	بزد راست بر فوج پورا یا ز	۶۹۲۸
بجیش فتادہ تمامی سپاہ	دریدہ یکا یک صفت قلب گاہ	۶۹۲۹
ابا اشرف الملک قلعه کشتا	بجیند تاتار از راستا	۶۹۳۰
یکے جنگ تیرہ در آن قلب گاہ	شدہ یکد وساعت ز ہر دو سپاہ	۶۹۳۱
زمین سرخ گشت و ہوا تیرہ رنگ	بر آمد یکے گرداں تیرہ جنگ	۶۹۳۲
عماں تافت اندر محلے چنیں	ہماں خضر بہرام تاپاک دین	۶۹۳۳ E. ۲۳۴
بشد مدد و شکر دیو کسیر	چو پوست یکسر ب فوج مجیر	۶۹۳۴
عماں داد یکسر سوسے جو بیار	ز گز شاپ مسکین چو برگشت یار	۶۹۳۵
رماں گشتہ ہر شتر ز با شیر گہر	بدینا لش از لشکر دیو گہر	۶۹۳۶
ہی کرد بردشماں شست ساک	ہی گشت ہر بار گز شاپ باز	۶۹۳۷
ہر بیاں ازاں جیری در شکفت	چو شیر شکستہ زمین برگرفت	۶۹۳۸
سپہ ہم بریں سو گرفتہ قرار	ہم آخر گزشت از لب جو بیار	۶۹۳۹
زن و بچہ و خولیش از آنجا کشید	شدیم بخصن سگر چوں رسید	۶۹۴۰
وز آنجا سوسے کتیلہ سر نہاد	ہم شکر و مال بر باد داد	۶۹۴۱
پناہندہ اندر حصار سے خزید	گز خاں چو در گتہ در رسید	۶۹۴۲

شده ہر دور دو سے یکدلہ	حمایت گرفتیش بجاں کنیلہ	۶۹۳۳
مخزنم ترا اگر شکستے فتاد	بگفتا بگر شاسپ نکای مرد را	۶۹۳۴
کہ شکست از پیش جنگ آرد	بگیتی ندیدم سیر لشکر سے	۶۹۳۵
کہ گاہے قرارت وہد کہ فراد	چہیں ست بے کارایں روزگار	۶۹۳۶
کہ یک حال کمتر بود آدیں	ز تحویل احوال کم شو غمیں	۶۹۳۷
کہ کردی گذر اندر میں مرغزار	تکو کردی لے صفدر تا مدار	۶۹۳۸
دسے جز باغلا میں تو کم زخم	کنوں تا بچیند رگے در تسم	۶۹۳۹
کہ گر سر رو دیا ہم دور و فات	بوز شدید و ز تار و لات و منات	۶۹۴۰
نیار دک یک جو زیانت کند	جہاں جملہ گر قصد جانت کند	۶۹۴۱
کہ سرور کشیدی بدارالاناں	مخزنم ہی کن طرب ہر زماں	۶۹۴۲
پیاپے رساں شہز حضرت سپاہ	چو بگذاشت زیں ماجرا چند گاہ	۶۹۴۳
زہر سوہراں حصن آوردہ زور	بجو شدید لشکر چو دریائے شور	۶۹۴۴

رسیدن سلطان محمد ابن تغلق شاہ در دوا آباد ورتاون احمد یازیر اسکنیلہ و رسیدن یکایک در گومتہ

سوسے دولت آباد سر بر کشید	شہنید شہر از شہر لشکر کشید	۶۹۵۵
ملک زادہ را خواند بر خود خدیو	چو بشنید شکست گر شاسپ بویو	۶۹۵۶
بفرمان آن شاہ صاحب قرآن	ملک رکن دین قلب ملک بہرک	۶۹۵۷
شکستہ عیال تاب شد مر دو بار	سوسے کنیلہ راند لشکر دو بار	۶۹۵۸
ملک زادہ شد در پے آن حصار	سیوم بار از حضرت شہر یار	۶۹۵۹
کہ اقبال دنیا بدادشش خدایے	یکے مرد با ہوش و تدبیر و راستے	۶۹۶۰
توسی تر بود لے فرخ بزور	سرا زرا بہنگام فوغا و شور	۶۹۶۱
تیروشش آورد پیل ہاوں خوام	ز بیتی بیک شہر ہجوم خام	۶۹۶۲
	دک کی لشکر کیلے میرزا عظم ہ	

یکایک سوئے گوئے سر کشید	غرض چون ملک زادہ لشکر کشید	۶۹۶۳
با سر فرزان و کند آور اس	بجینید پر رسم سر لشکر اس	۶۹۶۴
کہ بودند از جان و دل یک ولہ	دوسہ بار گر شاپ و آن کینلہ	۶۹۶۵
ہم آخر شکستہ حصار می شدند	بمیدان میجا بروں آمدند	۶۹۶۶
ہمی خاست شورا زدرون و یوں	مہی یکدو آنجا ہی رخت خون	۶۹۶۷
سپاہ شد و چہرہ در کار جنگ	چو کاکے حصار می در آمد بتنگ	۶۹۶۸
کہ بدشاہ رارے اول پسند	یکے روز سر لشکر شاہ ہند	۶۹۶۹ F.P. ۳۵
شو و ساختہ ہم باورد نگاہ	بفرمود تا جملہ اہل سپاہ	۶۹۷۰
در انداخت و روز صفت حملہ کر	پہن یک زمان آن یل نامور	۶۹۷۱
قتادند تختہ بنماں در حصار	زہر سو ویدند مردان کار	۶۹۷۲

شکستہ رفتن کینلہ و بہاء الدین در حصار مہندرگ فتح شدن مہندرگ

پہویدند روز رفت از دست شاہ	بہاء الدین آن کینلہ در زمان	۶۹۷۳
سے سوئی گہار و ہاموں زوند	بیک روز از آن صحن بہر روزوند	۶۹۷۴
بد بنال شاہ لشکر می کینہ تونز	مہندرگ رفتند باورد و سوز	۶۹۷۵
بہ تیر و تیرہ تیزہ بنشت و بستگ	در آن وز بیک ماہ وادو جنگ	۶۹۷۶
در آن وز در افتاد ہر خاص و عام	یکے روز ہوشید لشکر تمام	۶۹۷۷
جہاں پر شغب شد ہوا پر غبار	خروش شاہ قتادند اندر حصار	۶۹۷۸
ز ہشتیاری آورد و عزم گریز	چو گر شاپ یل وید این رستخیز	۶۹۷۹
بہ بستہ بیک دست او پا استوار	شنیدم در آن حالت پلے سپار	۶۹۸۰
بر آہنگ مردان پختہ تیرد	فرود و ز آورد آن شیر مرد	۶۹۸۱
بیک اسپ خود پر بنشت و براند	مہم را بر اسپے دوسہ بر نشانند	۶۹۸۲

ہم گشت بازو سرش می برید	ہم رفت و پیرس ز پس می رسید	۶۹۸۳
نہ در شب کہ در روز روشن رفت	چو مرداں از اول کج دشمن رفت	۶۹۸۴
چو مردان پیکار مکن داشت جا	ہماں گنبد ہندوئے باوقا	۶۹۸۵
فکند ہماں خانماں در خطہ	بلائے رفیقاں گرفتہ یس	۶۹۸۶
ہم آخرو بر گشت از روزگار	بسے جنگ دادہ وراں کارزار	۶۹۸۷
بجز سر نہادن گریزے ندید	بسے زخمش از تیر بازاں رسید	۶۹۸۸
سپہ را فلک زد و فتح داد	چو مرداں براہ و قاسم نہاد	۶۹۸۹
فضیلت گراں گشت در کار و بار	در آمد سپہ سر بسر در حصار	۶۹۹۰
گرفتہ بسے گنہا ہر یکے	گرفتند کشتند ہندو بسے	۶۹۹۱
یہ بروند پیشش یکے زندہ مرد	ملک زادہ پوں ہندو گریخ کرد	۶۹۹۲
کنندش معرفت براہل حصار	بگفتا ملک زادہ تا ہمار	۶۹۹۳
مرا در اہلبند بود کردن نگاہ	ہراں سر کہ آورد اہل سپاہ	۶۹۹۴
ز خصمہ ہی خورد خون جسگر	ہمی کرد ہندو بسرا نظر	۶۹۹۵
براورد و خوقا و شور و نقیر	سر سے دید گل گشتہ از رخ تیر	۶۹۹۶
سرورہ شش خود را سر اسر بگند	بزاری بسے خاک بر سر فلند	۶۹۹۷
سر کبیت ابن و شغب کبیت	ملک زادہ پرید کیں شور چبیت	۶۹۹۸
کہ مرگش غم دادند و افزائی ہست	بصد گریہ گفتا سر سے ہاست	۶۹۹۹
کہ دادند آں سر بیک تہال ند	بگفتا ملک زادہ تا مور	۸۰۰۰
کہ غمگین شود دشمن و شاد دوست	بر آمد ازاں سردراں تہال پست	۸۰۰۱
بخصن اندروں آتے در زند	پس آں پست سر را تیر کہ کند	۸۰۰۲
بجفرت فرستاد آں پست سر	ہماں دم ملک زادہ با خبر	۸۰۰۳
بدنباں گرشاپ فوجے گراں	فرستاد آنگہ ز کند آورد اں	۸۰۰۴

گر تیرہ رفتن بہا الدین گرشاپ ہندیک و حدود

۲۲۳۸

دہور سمند و اسیر شدن او

دشمن کی تشریح کیلئے تیسری جگہ ہے۔

۴۶۴ راجت

نوٹ

شعروں کے نمبر ۵۰۰۸ سے لے کر آخر تک ابتداً غلط ہو گئے
تھے۔ اس لئے دوبارہ صحیح کر کے شامل کئے گئے۔

گریزاں در آمد بکس بلال
 غم و دور و تنہا شش در یافتند
 خود را بروماند جا۔ بے عقیبت
 بعد سستی آن ہندوئی ناتوان
 فرستاد بر شاہ عالم روز
 در آن پوست خاشاک و کفن پر کنند
 کہ گرد از و غنیمت ہر سرے
 بپزند و آستے بسازند از آن
 بشر و بکشور ستادی دہند
 نمرائش ہیں ست سر انجام کار
 بدیہا گرفتند دیوار ہا
 بشر اندروں کو غلے طرب
 بروز و شش سور و ماتم نہاں
 ز سوریکے ماتم دیگرے
 دہ گاہ از خار پیروں رطب
 بکراں دہد بگ از مرگ سگ
 خود مند کم وارد شش استوار

شنیدم چو گر شاپ کم است مال
 از و آخر و بخت سر تا نشتند
 گرفتہ بلا شش بکر و فریب
 بسوئے ملک زادہ کرد شش بول
 نہاد شش ملک زادہ بندو گراں
 بفرمود شش پوستش برکشند
 بر بند شش پیشتر ہر کشورے
 شش را بگفتا کہ خوالی گراں
 پس آن شش را پیش پیدیاں نہند
 کہ ہر کو بتا بد سر از شہر یاد
 بستند آذین بیازار ہا
 دو ہفتہ کما بیش ہر روز شش
 چنین ست کار چہاں تا چہاں
 کند روز و شب بچو بازی گرے
 بر آرد کے روز و شش ز شش
 بسازد مرگ خوسے بگ سگ
 چہاں گرد ہد ملک ساسے ہزار

۷۹۱۹
 ۷۹۱۹
 ۷۹۲۰
 ۷۹۲۱
 ۷۹۲۲
 ۷۹۲۳
 ۷۹۲۴
 ۷۹۲۵
 ۷۹۲۶
 ۷۹۲۷
 ۷۹۲۸
 ۷۹۲۹
 ۷۹۳۰
 ۷۹۳۱
 ۷۹۳۲
 ۷۹۳۳
 ۷۹۳۴
 ۷۹۳۵
 ۷۹۳۶
 ۷۹۳۷
 ۷۹۳۸
 ۷۹۳۹
 ۷۹۴۰
 ۷۹۴۱
 ۷۹۴۲
 ۷۹۴۳
 ۷۹۴۴
 ۷۹۴۵
 ۷۹۴۶
 ۷۹۴۷
 ۷۹۴۸
 ۷۹۴۹
 ۷۹۵۰

عزیمت کردن محمد شاہ ابن تعلق شاہ جانب کند ہیانہ و فتح آں

گل و گنج او گشت بے خار و مار
 کے روز لشکر بکند ہیانہ راند
 چو شنید شہمی رسد شد طپاں

چو شگشت بزم از آں کار و بار
 ہے چند در دولت آباد ماند
 ہاں ناگ تانک سر کو لیاں

۷۹۳۵
 ۷۹۳۶
 ۷۹۳۷
 ۷۹۳۸
 ۷۹۳۹
 ۷۹۴۰
 ۷۹۴۱
 ۷۹۴۲
 ۷۹۴۳
 ۷۹۴۴
 ۷۹۴۵
 ۷۹۴۶
 ۷۹۴۷
 ۷۹۴۸
 ۷۹۴۹
 ۷۹۵۰

نوٹ کی تشریح کیلئے منیر علامہ ہو۔

حذکرہ از پانچال سپاہ	حصاری شد از ہم شمشیر شاہ	۶۹۳۸	
ہمہ کنکر و بڑیج او با شکوہ	حصاری عجب داشت بر تیغ گوہ	۶۹۳۹	
جہاں خواندہ گیسار آہر نش	نگشتہ گئے کس بہ پیر افش	۶۹۴۰	۸۰۳۷
نہ دریا فتنہ ہم کس خوراد	ندیدہ گئے پتہ کس دوراد	۶۹۴۱	۸۰۳۸
کہ از کوہ و دریا پر آورد گرد	زہے لشکر و ہلی اندر نبرد	۶۹۴۲	۸۰۳۹
بے حصن بکشا دور ملک ہند	ز اقصائے دریا و تا آب سند	۶۹۴۳	۸۰۴۰
ز جاں بخشیش داو خسرواں	اماں خواہ شد ہند و از ہم جاں	۶۹۴۴	۸۰۴۱
ہراں دشت کا نجا کے کم گذشت	ہر آں کوہ کا فلاک گردش نگشت	۶۹۴۵	۸۰۴۲
ز بے شکرے با شکوہ و ظفر	شدار لشکر و ہلی آں بے سپر	۶۹۴۶	۸۰۴۳
ہمہ گر گدن گم و شد زہ شکار	ولاور و اماں درو بے شمار	۶۹۴۷	۸۰۴۴
بماندہ بد از محکمگی در اماں	ہراں و زکز اسکندر کامراں	۶۹۴۸	۸۰۴۵
ز ہیبت شد آں کوہ مانند گاہ	فرض چوں بکند بانہ آمد سپاہ	۶۹۴۹	۸۰۴۶
کہ طوفان خون شد ز باران تیر	در آں حصن بر قیامت ہر دم لیر	۶۹۵۰	۸۰۴۷
بر آمد ز ہند و ز ہر کس گراہ	چو یکدشت ازیں باہر اہشت ماہ	۶۹۵۱	۸۰۴۸
فراواں دریاں ہمیش ہاموں قورد	نجاں گشتہ پیران یکتہ نورد	۶۹۵۲	
ز حصن آمد آں تاگ تاگ فرو	گیے روز بعد از بے گفت و گو	۶۹۵۳	۸۰۴۹
بفرمود شاہش قبا و کلاہ	بصد ماجزی کرد پاپوس شاہ	۶۹۵۴	۸۰۵۰
سوسے دولت آباد بہاد سر	دگر روز از آنجا شہ نامور	۶۹۵۵	۸۰۵۱
یکے ہفتہ از پنج راہ آر مید	چور دولت آباد لشکر کشید	۶۹۵۶	۸۰۵۲
بحضرت ہم از اول باہد او	یکے روز یکے در آمد چو باد	۶۹۵۷	۸۰۵۳
جہاں باد ملک کر آں تا کر آں	بگفتا کہلے شاہ آخو زمان	۶۹۵۸	۸۰۵۴
شنیدیم ز ہر کس در اٹلے راہ	ہمی ایم از سوئی و ہلی بشاہ	۶۹۵۹	۸۰۵۵
وزو بانک دہقان ز فرقد گذشت	کہ بہرام ایبر ز خسرو بگشت	۶۹۶۰	۸۰۵۶
یقین ست شہا این خبر و السلام	ہمی تاز و اقصا و ملتان تمام	۶۹۶۱	۸۰۵۷

عزیمت کروں محمد شاہ ابن تغلق شاہ از دہلیت آباد در وہلی و ضیافت کروں

پوشید از یک شہ اس خبر	۶۹۶۲	۸۰۳۴
و گر روز از آنجا عزیمت گزید	۶۹۶۳	۸۰۳۵
چو در حضرت آمد شہ نامور	۶۹۶۴	۸۰۳۶
یکے روز گفتا کہ در بار حیا	۶۹۶۵	۸۰۳۷
یکے سایبانے معلیٰ ز منہ	۶۹۶۶	۸۰۳۸
یکے منبر خوش بفرمان شاہ	۶۹۶۷	۸۰۳۹
بفرمود آنکہ کہ اصحاب بار	۶۹۶۸	۸۰۴۰
وزاں پس بفرمود فرماں روا	۶۹۶۹	۸۰۴۱
تقیان حضرت نداور دہند	۶۹۷۰	۸۰۴۲
بخوانند جملہ و صبیح و شریف	۶۹۷۱	۸۰۴۳
یکے این شد در آن بار جا	۶۹۷۲	۸۰۴۴
بسے روزاں خلق پامال گشت	۶۹۷۳	۸۰۴۵
بفرمود بس مشا و گیتی حرام	۶۹۷۴	۸۰۴۶
بر آید براں منبر دل کشا	۶۹۷۵	۸۰۴۷
نصیحت کند خلق ایام را	۶۹۷۶	۸۰۴۸
ز آغاز و انجام کون و مکان	۶۹۷۷	۸۰۴۹
بفرمان خسرو جلال حسام	۶۹۷۸	۸۰۵۰
پس از در عطا آمد منبر فرو	۶۹۷۹	۸۰۵۱
وزاں پس شہنشاہ و قیوم تخت	۶۹۸۰	۸۰۵۲
یکے خطبہ بر خلق آقا ز کرد	۶۹۸۱	۸۰۵۳
نزد خمیہ در جانب باختر		
بکوچ تو از دہلی رسید		
پیا سو وہا ہے ز رخ سفر		
بر آرد بس خمیہ چرخ سا		
طنابش ز تہ چرخ بالا زند		
بیار استند اندراں بارگاہ		
ستادند اندرین دیار		
کہ با تازہ روی ہمہ خلق را		
نوید ضیافت بکشور دہند		
کہ گرد ہمہ شہر باہسم جریف		
کہ گوی جہاں شد قیامت گرا		
کہ ابوئی خلق از حد گذشت		
کہ بہ نصیحت جلال حسام		
چو بر شاخ گل بیل خوشنوا		
کند نچہ ہر مردم حسام را		
دہد قافلان جہاں رانشال		
نصیحت بسے کرد مرخص و عام		
ز باز از دہلیت از گفت و گو		
بر آمد بمنبر ز قیوم تخت		
کزاں خطبہ گوش خرد باز کرد		

دعا گفت بر شمع و شاپ و مہی	پس از حمد و توحید و نعت نبی	۶۹۸۲
بگندم نوائی شدہ جو فروش	درینا چنین خسرو تیز پوش	۶۹۸۳
رعیت از گوشہ شد با حشم	نمودہ ہمہ عدل و کردہ ستم	۶۹۸۴
زرا مشکراں غاست آواز رودا	غرض چون شد از سیر آمد فرودا	۶۹۸۵
کہ در رقص شد صوفی آسماں	سماں بگردند زرا مشکراں	۶۹۸۶
بفرمان خسرو کشیدند خواں	چو پرداختند از سر و کچناں	۶۹۸۶
رسیدند خوا لیکراں بے شمار	گر رفت با نگی نقیبان بار	۶۹۸۸
بنعت جہاں پر شدہ سر بسیر	گرفتہ بسیر ہر کیے خوان زر	۶۹۸۹
کسے تابشش بر جزاں ناں خورد	زین زلمہ کاں روز خلقے ببرد	۶۹۹۰
نویسد اوصافاں سادہ خواں	بسالے اگر کا تباں جہاں	۶۹۹۱
نیاید بد فتریکے از ہزارہ	در اوصافاں نعت خوشگوار	۶۹۹۲

عزیمت نمودن سلطان محمد ابن تغلق شاہ و ملتان بقصد کشلیخاں و فیروزی یافتن

ہمہ شہر از آرم او تازہ گشت	چو یک مغتہ زین بہادر گشت	۶۹۹۳
بر آئین و رسم کیاں شد سوار	یکے روز شدہ بر طریق شکار	۶۹۹۴
جہانے بدینا لش از عام و خاص	نشانہ یزد بر سر عرض خاص	۶۹۹۵
ہمہ سیر فر اذان و سر لشکراں	متابع شدہ را پیش راسراں	۶۹۹۶
کہ بود دست مامور امر خدیو	زلکہ ہنوتی آں ناصر الدین نبو	۶۹۹۶
چو لالا بہادر چو لاکرنگ	چو تانار چون صفدر و چون شنگ	۶۹۹۸
و گر خیل داران صاحب کلاہ	چو آں نیک بی سرود انداز شاہ	۶۹۹۹
بزیستش یکے با و پا اور سے	چو شادی سستیلہ کہ بدرستی	۸۰۰۰
ملک مخلص الملک شیر نیک	چو مقبول واں تائب بار یک	۸۰۰۱

۸۰۰۲	چو دولت شہ پو پھواری نسب	کہ میر نکونام و سیموں لقب
۸۰۰۳	چو کشمیر و چون قبلی و چون نوا	وگر سر فرزان کشور کشا
۸۰۰۴	وگر آن عظمیٰ تختہ بارگاہ	کہ بود ست چو پروانہ در حرب گاہ
۸۰۰۵	وگر روزگرنو فہ خساورمی	زرافشاںدگروں خوب اتھری
۸۰۰۶	بہر و فریک منزلی می برید	سپہ راندر عادت ترک تاز
		یکایک بلا ہور سر بر کشید

مکتوب فرستادن کشلیخان بر سلطان محمد شاہ

۸۰۰۸	چو بشند آن مرو ثابت رکاب	کہ شد خان کشلی مراد در خطاب
۸۰۰۹	کہ افواج دہلی بقصدش رسید	در اقصائے اقطاب اور کشید
۸۰۱۰	عزیمت فرستاد بر شاہ نیو	نہشتہ کلاو شاہ گہاں خدیو
۸۰۱۱	تم مخلص خسرو کا سگار	نہا ہم سہرا شاہ در بیج کاد
۸۰۱۲	چو خسرو بگفتار تا بجزواں	یکایک بریں بندہ شد پیر گاہاں
۸۰۱۳	یہ کے افسانہ افروخت از ختم کیں	رہے زان خطر شد رہا می گزیں
۸۰۱۴	زلاہور انکوں گراں سر فراد	بگرو دسویں کشور خویش باز
۸۰۱۵	اطاعت نہایم بفرمان شاہ	دہم مال مہود ہر سال و ماہ
۸۰۱۶	وگر خود پاید رشتہ آید شتاب	کند قصد ایراں چو افراسیاب
۸۰۱۷	نکو داند آن خسرو گرم کیں	کہ تاہست رستم با ایراں زمین
۸۰۱۸	چہ پاک ست زانواج افراسیاب	کراند ہرہ کو بگذرور و آب
۸۰۱۹	شہنشاہ چو آگاہ شد زان رقم	بگفتاد پیراں جاری مسلم
۸۰۲۰	نویسند خویش یکے نامہ را	بخوانند آن مرد خود کا سہ را

جواب نامہ سلطان کشلیخان

۸۰۲۱	پس از نام زندان و نعمت رسول	بلیغے گو اور او خط قبول
------	-----------------------------	-------------------------

یکے نامرچوں عارض گلخداہ	نبتہ و پیرشتہ کارگار	۸۰۲۱۱۱
گرہ ازہر آوردگان خدایے	کہ طے مرد خوب اختر و نختہ را می	۸۰۲۱۱۲
منم سرو پیرائے این بوستان	مراد ادق ملک ہندوستان	۸۰۲۱۱۳
بدگر درختاں نماید شہرے	دستے کہ بنیم برآرد سرے	۸۰۲۱۱۴
بجائیش نشانم درختے دیگر	سروش را بزم سبک از تبر	۸۰۲۱۱۵
زگردن کشتان جہاں سرمتاب	گرت جہاں بباہد زمین برمتاب	۸۰۲۱۱۶
ہماں رسم شیشینہ بر پانچو دار	سیر خود اگر باہیت پانچو دار	۸۰۲۱۱۷
بباہد کہ ایڈرور را می ششمتاب	چو قسمت نماید طریق صواب	۸۰۲۱۱۸
کہ اینک رسیدم بر آہنگ جنگ	و گرنہ شوی ساختہ بے درنگ	۸۰۲۱۱۹
سلامت ز دوست و عالم روی	گر آید و تک با من مقابل شوی	۸۰۲۱۲۰
بگیری سپاہ سوار مغسل	و گر سر زنی در دیار مغسل	۸۰۲۱۲۱
یہ بندم بارودت را و گریز	بر آرم ز ملک مغسل رستخیز	۸۰۲۱۲۲
ز آبت چو باہی بر آرم زوام	بخاک از خمی خاک سوزم تمام	۸۰۲۱۲۳
و گرنے بشود دست از خانماں	اطاعت گزیں تا بیابی اماں	۸۰۲۱۲۴

نامزد شدن لالا بہادر و لالا کرنگ بہ بوہنی و باہر کہاے کشلیخان دوچار خوردن و رسیدن سلطان محمد در بلقان

بتد بہر نختہ برائے صواب	شنیدم کہ برخان کشلی خطاب	۸۰۲۱۲۵
بگفتاے کہ فوج ہاموں خرام	فرستاد شہرچوں چو اب پیام	۸۰۲۱۲۶
بسرحد طلتاں بگیری و قہار	زاید بجنبد بر رسم شکار	۸۰۲۱۲۷
در انجا با شد بشر اعلیٰ	رود راست در موضع بوہنی	۸۰۲۱۲۸
شب و روز ہشمارا تا شہار	بسازوی کے محلک آورد گاہ	۸۰۲۱۲۹
یکایک برایشاں کند ترک تاز	گر آید پز کہاے دشمن فراز	۸۰۲۱۳۰

دوسرے کس دریاں فوج باشند سر	۸۰۴۲	۸۱۳۹
چولالہ بہادر چو لالا کرنگ	۸۰۴۳	۸۱۴۰
چو در پوئی فوج لشکر رسید	۸۰۴۴	۸۱۴۱
گفتا بکشمیر صاحب ششم	۸۰۴۵	۸۱۴۲
روو زود پر گھر آں تہا نہ را	۸۰۴۶	۸۱۴۳
چو کشمیر در پوئی در رسید	۸۰۴۷	۸۱۴۴
برایشاں کے حملہ آورد خام	۸۰۴۸	۸۱۴۵
کہ کس برتا بد ز بد خواہ سر	۸۰۴۹	۸۱۴۶
چو کشمیر آں تعبیه پختہ ہوید	۸۰۵۰	۸۱۴۷
سران بیک ہوں دریاں روزگار	۸۰۵۱	۸۱۴۸
گفتند لشکر بچند زجائے	۸۰۵۲	۸۱۴۹
چو کشمیر جنبیدین شاں بدید	۸۰۵۳	۸۱۵۰
گریزاں سوئے مولتاں سر نہاد	۸۰۵۴	۸۱۵۱
صوابش کم افتاد اِلا کرینہ	۸۰۵۵	۸۱۵۲
چو شکست کشمیر از آں کارزار	۸۰۵۶	۸۱۵۳
پیش تا سہ فرسنگ ننگا شتند	۸۰۵۷	۸۱۵۴
سوئے شہنشاہ آں سر گذ	۸۰۵۸	۸۱۵۵
سواراں بسے اندراں ترک تاز	۸۰۵۹	۸۱۵۶
زلا ہو روز و گر کو حق کرد	۸۰۶۰	۸۱۵۷
ہی رفت ہوں منزلے چند رفت	۸۰۶۱	۸۱۵۸
ابو الفتح شیخ زماں رکن دیں	۸۰۶۲	۸۱۵۹
بر آسنگ نصرت در ایشاں کرد	۸۰۶۳	۸۱۶۰
شہنشاہ کرد تعظیم و بوسید پاس	۸۰۶۴	۸۱۶۱
چو ابو الفتح بر شاہ مہر رسید	۸۰۶۵	۸۱۶۲
ہی راند لشکر شہ کا مگار	۸۰۶۶	۸۱۶۳
پہ بند بردوشتاں رو گذر		
کہ ہستند چالاک و فیروز جنگ		
بہرام ایبہ خبر در رسید		
کہ سر لشکرش بود و داماد ہم		
بر اندیز کہاں بیگانہ را		
یز کہاں بیگانہ آسجا بدید		
سران بیک گفتہ مرخاص و عام		
کشید بر بنا گوشش ہر کس پیر		
ز خامی عثمان نکاد و کشید		
حد و را بدیدند دل پر نہاد		
شود سوئی دشمن خصومت گرامی		
ہمہ لشکر خویش حیراں بدید		
سران بیک تیغ را جہاں فرود داد		
کہ بر خاست از ہر طرف رستخیز		
بدنباں اورفتہ مردان کار		
ز کشتہ ہی رہ بر ایشاں شتند		
چو شہ دید آں نامہ رشا و کشت		
گر رفتند کشتند کشتند باز		
سوئے مولتاں راند عزم نہرو		
زمین راند کہساہ پیوند رفت		
چو تعظیم آں شاہ روی زمین		
بیک ترکہ سے شد تلامی بشاہ		
مد و خواست از شیخ نصرت کا		
بجان دول این فال خسرو گزید		
نی کرد در بیچ منزل قرار		

نوٹ کی شرح کیلئے صبر و حوصلہ۔

سبک نماں ز طمان سپہ پر کشید
 ز بسیار دشت و بیابان گذشت
 ہی کرد از بہر سیکار ساز
 فرس را بہت تلنہہ جہانہ
 بر آورد دہلہزے و خربے

چو شکر بجد تلنہہ رسید
 ز رود آب را دیشتا بان گذشت
 چو در بوہنی آمد آن سرفراز
 وز انجاد گروز شکر براند
 گذشت از تلنہہ کرشے فہے

۸۰۶۲
 ۸۰۶۳
 ۸۰۶۴
 ۸۰۶۵
 ۸۰۶۶

مصاف کردن سلطان محمد شاہ ابن تعلق شاہ

با شلیخان

نمود از مگر گاہ خاستم نگین
 رسیدند جنگ آوردان رو برو
 پیش کردوں چون بدربانہنگ
 کمر بستہ بر رسم و ساز کیاں
 بہر قلب چرتے و گز کرد ساز
 کہ بدشاہ لکھنوی اکس مرد راو
 کہ بود ست صافی دل و پاک دین
 در آن قلب او گشتہ فرماں روا
 ز بہیت دل فوج دشمن یکاست
 میاں بود دو لقتہ شہزادہ جنگ
 مقدم شدہ در صفت میسرو
 کہیں کردہ با سرکشاں شہر پار
 پیش صفت خاص شہ در فرودش
 چو کوہے تہ ابر گشتہ نہاں
 در آمد کہ عرض یک لکہ سوار
 بر آراست افواج خود را شتاب

و گروز نگین چرخ بد بہر شو کنین
 بز کہا نمودار گز از دو سوے
 ازیں سوے آن شاہ فیر و جنگ
 در آرایش لشکر بیکراں
 نہ قلب گراں کردہ آن سرفراز
 بقلب میاں ناصر الدین ستاد
 بقلب چہ آن اسمعیل گزین
 بر آورد بے شج بوالفتح را
 ہماں سردو آملار و در قلب راست
 مقدم سوے زمینہ شدہ جنگ
 ستار و در سرکشاں یکسرو
 خود از میسرو یک دو آماج دار
 یکے فوج پیلان پولاد پوشش
 تن ہر یکے زیر پرگستواں
 شنیدم کزاں لشکر نامدار
 وزاں سوے آن خان کشتلی خطا

۸۰۶۲
 ۸۰۶۳
 ۸۰۶۴
 ۸۰۶۵
 ۸۰۶۶
 ۸۰۶۷
 ۸۰۶۸
 ۸۰۶۹
 ۸۰۷۰
 ۸۰۷۱
 ۸۰۷۲
 ۸۰۷۳
 ۸۰۷۴
 ۸۰۷۵
 ۸۰۷۶
 ۸۰۷۷
 ۸۰۷۸
 ۸۰۷۹
 ۸۰۸۰
 ۸۰۸۱
 ۸۰۸۲
 ۸۰۸۳
 ۸۰۸۴
 ۸۰۸۵
 ۸۰۸۶
 ۸۰۸۷
 ۸۰۸۸
 ۸۰۸۹
 ۸۰۹۰

پہر کار بودست یاری دیکش	جہاں ہندی افغان کہ در لشکرش	۸۰۸۴	۸۱۲۵
ابا فوج از سرکشان گزین	سویے میمنہ کرد خاتشش کعبین	۸۰۸۵	۸۱۲۶
کہ بودی برادر سپہدار را	جہاں شمس دین خصوصت گرا	۸۰۸۶	۸۱۲۷
برو فوج از لشکر سولتان	سے میسر شد بفرمان خاں	۸۰۹۱	۸۱۳۲
پے انشردو ہم چون سران حشم	بقلب اندروں خان د کشمیر ہم	۸۰۹۲	۸۱۳۳
ہزار و دو افرہوں بدازدہ ہزار	شندیم دران پیش جنگی سوار	۸۰۹۳	۸۱۳۴
زمین آسمان آسمان شد زمین	زبس گروا خبر دران دشت کین	۸۰۹۴	۸۱۳۵
زہر سو سپاہ خطہ ہاتھ	اہل شد دران جو بگاہ ہاتھ	۸۰۹۵	۸۱۳۶
زہر تاشائے آن کارزار	کشادہ فلک دیدہ انتظار	۸۰۹۶	۸۱۳۷
کنید خطہ را قدر دادہ تاب	شان اہل را قضا دادہ آب	۸۰۹۷	۸۱۳۸
ہیوناں برقص آمدہ زان سماع	شدہ ناسے ترکی بصورت دماغ	۸۰۹۸	۸۱۳۹
خیم سہمی خورد ہر گردنے	ہی کرد ہر جاں و دایہ ستنے	۸۰۹۹	۸۱۴۰
دلاور خورشاک ترا از تر شیر	پریدہ دل از مردم ناد لیر	۸۱۰۰	۸۱۴۱
شدہ روز روشن چو شہا محو تار	نہاں گشتہ نور شیدا اندر عیار	۸۱۰۱	۸۱۴۲
ہمہ بستہ شستہ و تیغ آختہ	چو از ہر دو سو شد سپہ ساختہ	۸۱۰۲	۸۱۴۳
بر آورد از طبل جنگی خود شش	جہاں ہندی افغان در آمد کوش	۸۱۰۳	۸۱۴۴
زودہ بر صفت نیک بے رنگ	یکے حملہ آورد سوئے ہنگ	۸۱۰۴	۸۱۴۵
چونگذاشت آن سر دوزخدار جا	بکشیدہاں مرد جسد گرای	۸۱۰۵	۸۱۴۶
کہ نکشاد کاسے از آن ترک ساز	سک سوا فوج خود گشت باز	۸۱۰۶	۸۱۴۷
خوشاں بزوکوس بر ساز جنگ	پس آنگاہ آن شمس دین ہنگ	۸۱۰۷	۸۱۴۸
کہ شدہ در پیش بود با فوج پیل	زدا ز راستا بر صفت اسمعیل	۸۱۰۸	۸۱۴۹
سپہ ماند از آن چیرگی در شگفت	بیک حملہاں فوج را بر گرفت	۸۱۰۹	۸۱۵۰
چو بستند ایں ماجرا شہر یار	قتاد اسمعیل اندیاں کارزار	۸۱۱۰	۸۱۵۱
بچیند بر آئین کند اوراں	بفرمود تا قلب ملک جہاں	۸۱۱۱	۸۱۵۲
دران سو برد حملہ افواج پیل	کند پستی بر صفت اسمعیل	۸۱۱۲	۸۱۵۳

کے حملہ آور اور ان شیر مرد	۸۱۱۳
انہاں حملہ مہمکن میں خاکست	۸۱۱۴
وزاں پس بیایے بختید شاہ	۸۱۱۵
چھینید شمشیر میں بے مدار	۸۱۱۶
چو بختیدین شمشیر میں دید خاں	۸۱۱۷
شہر مشرق از رات تالیف سید	۸۱۱۸
عماری سواران کو ہان پھیل	۸۱۱۹
کے جنگ تیرہ دریاں تیرگی	۸۱۲۰
بے جوئے خون رفتہ از تیج دیر	۸۱۲۱
بیفتاد خاں اندراں حرب گاہ	۸۱۲۲
چو در لشکر موٹاں سر نہاند	۸۱۲۳
ضرورت سر از جنگ بر تافتند	۸۱۲۴
پراگندہ گشتند از یکے گر	۸۱۲۵
تراز و شدہ جملہ اعلام خاں	۸۱۲۶
ہاں لشکر و ملی از ہر طرف	۸۱۲۷
سواہاں سے اندراں قتل و کشت	۸۱۲۸
کے مرد جنگی سگدار شاہ	۸۱۲۹
بہ پیولہ دید اقتادہ تھاں	۸۱۳۰
چو بختناختش و شدہ بکشد	۸۱۳۱
بیاورد خنداں تراز صبح گاہ	۸۱۳۲
سر خاں چو شد دید شد شاداں	۸۱۳۳
بفرمود کاں سر بنیرہ نہند	۸۱۳۴/۵/۶/۷
کہ ہر کو بتابد سر از شہساز	۸۱۳۵
وگر روز از انجا سہند اسناد	۸۱۳۶
اسیران کہ فوجش بہیجا گرفت	۸۱۳۷
لاٹ کی تشریح کیلئے تیسرا حصہ ہے۔	
کہ شہر قلب ملک خود شش نام کرد	
کہ بکشتکندہ بدخوبی ان چہرہ دست	
انہاں سر فرزاں صاحب گلاہ	
چو بختید زان بختیش شہر یار	
بختید از قلب انہو سراں	
سپہ جلد در گرد شد تا پدید	
ڈر و میں بہر سو رواں کردہ مثل	
دو لشکر بگردند از چہرگی	
خندہ خاک انہو دشت از خون ہمیر	
بہر پیکار شد چہرہ افواج شاہ	
قرارے با افواج لشکر نامد	
گریزاں بہر سوئے بشتافتند	
ہمہ فوج شاں گشتہ زیر و زبر	
زودہ سنگر ایام بر جام شاں	
در آمد بشارت گری کھفت کھفت	
نہم ستوریں شدہ پایمال	
ہمی گشت بہر سو در آں حرب گاہ	
رسیدہ بر دزد نہاے گراں	
سر خان صفدار ملتان برید	
دعا گفت و نہاد و پیش شاہ	
بفروردی خویش شد کلاماں	
تقیان حضرت ندا اور دہند	
سزائیش ہیں ست انجام کار	
سپہ را اندر دہر سوئے ملتان نہاد	
سیاست ہی گردشاں ناگرفت	

۸۱۳۸ بے خون بہر منزلی فشانہ بہر منزلی جوی از خون بر اند

شفاعت کردن شیخ الاسلام رکن الحق والدین علیہ الرحمہ در باب اہل سیاست

چو ریایات علی بلمتاں رسید	۸۱۳۹
لفرود تا خلق ملتاں تمام	۸۱۴۰
یکے آتش کینہ را بر فروخت	۸۱۴۱
بر آورد تیج سیاست گری	۸۱۴۲
بے خون در آن شہر یک ہفتہ رفت	۸۱۴۳
ابو الفتح شیخ زمان رکن دین	۸۱۴۴
چو بشنید در شہر طوفان خون	۸۱۴۵
گشادہ زبان شفاعت گری	۸۱۴۶
بے خون فشانہ می ورین بوم در	۸۱۴۷
براہل گنہ تر دہاہل صغیر	۸۱۴۸
کنوں دست دار از سیاست گری	۸۱۴۹
چو بشنید آن شاہ آفاق گیر	۸۱۵۰
گیر نگو نام را گفت شاہ	۸۱۵۱
بہر زند بند اسیراں تمام	۸۱۵۲
ازاں تہلکہ بہر کہ باقی بماند	۸۱۵۳
ہمہ جاہی ماتم بگردند سور	۸۱۵۴
خروش دہل تا بکیواں رسید	
حواناں بگرنند از خاص و عام	
وزاں آتش اقصای ملتاں بست	
ہمی ماند مخصوص بر لشکر سی	
دست آنکہ از حد ملتاں گریخت	
مگر بدور آن ہفتہ عزت گزین	
بر سہ سرو پای آمد بروں	
ہمی گفت شاہا جہاں پرورک	
ز تیغ گرنہ جہاں خون تر	
پسندیدہ تربست عضو از سزا	
چو شد نوبت عضو و رحم آوری	
شد از شیخ مشفق شفاعت پذیر	
کہ دارند دستے ز اہل گناہ	
گذارند مرغان عاجز ز دام	
چو آزاد شد آیت شکر خواند	
شدہ نام آن شہر آزاد پور	

عزیمت کردن محمد شاہ ابن تعلق شاہ از ملتان

بدیالپور رسیدن خبر ششم شدن پورہ از لکھنوی

فروشست فوغا، شہر و دیار	چو شکست خان ازاں کار و بار	۸۱۵۵
کہ گردوں نشانہش بغیر وزہ تخت	وزاں پس ہاں شاہ فیروز بخت	۸۱۵۶
بدیالپور روز چہم رسید	شنیدم کہ لشکر زلماں کشید	۸۱۵۷
ز لکھنوی آمد شہ سنا دیاں	یکے روز پیکے ز بہرام خاں	۸۱۵۸
دو دستے بہت وزبان بر کشاد	دعا گفت شہ راز میں بوسہ داد	۸۱۵۹
بجوں خاک لکھنوی آغوشہ بود	گفتا شہا پورہ برگشہ بود	۸۱۶۰
یسے جوئے خوں کرد ہر سوراں	برو لشکرے راند بہرام خاں	۸۱۶۱
شکستش بیک حملہ خان دلیر	زمین راز سیلاب خوں کرد سیر	۸۱۶۲
بداوہ سوئے آگے عیاں	بہادر چو شکست از پیش خاں	۸۱۶۳
بماندا شقرش چوں خاندان غلاب	گریزاں در افتاد و جوئے آب	۸۱۶۴
بہادر بروزندہ آمد اسیر	در آمد ز پس خان آفاق گیر	۸۱۶۵
کہ دشمن نہیں گرد و شاد دوست	گرفتند اورا کشیدند پوست	۸۱۶۶
ابان فتح نامہ فرستاد خاں	ہاں پوست بر خسر و کامراں	۸۱۶۷
بخندید چوں فتح در صمد	چو این قصہ بشنید شاہ مجم	۸۱۶۸
چہل روز در شہر شادی کنند	بفرمود تا طبل شادی زندا	۸۱۶۹
خاں در آمد بغیر وزہ تخت	پس آن گاہ آں شاہ فیروز بخت	۸۱۷۰
ہاں پوست بہرام تا دیدہ کام	بفرمود کار آمد آں پوست خام	۸۱۷۱
کہ پوست دوم مغزہ بیکانک پوست	برازند بر قبہ ہر دو پوست	۸۱۷۲
سپہ راند در جانب تھکھاہ	دگر در آں شاہ کیوان پتہا	۸۱۷۳
در آن روز در شہر کردند عید	چو در شہر با فتح و نصرت رسید	۸۱۷۴

۵۲۳

رسیدن سلطان محمد شاہ ابن تعلق شاہ

نوٹ کی دستخط کیلئے ملاحظہ ہو۔

بعد فتح کشمیر میخان دروہی و شادی کروں

نشستند عیشت کراں روبرو	بستند آویں بہر چاروسے	۸۱۷۵
چو گلزار از جنبش نو بہار	شگفتہ دل ہر صفار و کبار	۸۱۷۶
دو دن و جنگ ہر روز و شب می زدند	چہل روز طبل طرب می زدند	۸۱۷۷
چنان گشت مدروس ایام غم	جہانرا فراموش شد نام غم	۸۱۷۸
ہیبا سازا را او جسدہ چیز	یکے شہر بر مردمان مسزیز	۸۱۷۹
رواں گیر و از حوض سلطاناں بے	اگر آب حیواں بگوید کسے	۸۱۸۰
کہ نطق فصیحاًں بہ است از نبات	خلط گفتم از حوض آب حیات	۸۱۸۱
چو یا بدوراں شہر بنود مجب	در شیر مرغے کند کس طلب	۸۱۸۲
سوادش ہمہ نقش عشرت نماں	در وقتہ بسیار مرد خداے	۸۱۸۳
چنین شہر دیگر نیاید نشان	اگر در سیاح گردد جہاں	۸۱۸۴
سزاوار تر بہت کہ دوستان	سوادیت اعلم بہندوستان	۸۱۸۵
سہاوات از دہمت اقلام را	عجب تہہ گشتہ اسلام را	۸۱۸۶
ہستے کہ شد حین رضوان او	رباطے کہ شد عدل در بان او	۸۱۸۷
ندیدم بعمرے چنین مرغزار	بہر جا رفعاش بولے بہار	۸۱۸۸
خود گشتہ حاجوز ادراک او	چو کبریت اسسہمہ خاک او	۸۱۸۹
نداند کسے کم شدت یا فزوں	اگر منکسیر آید از فے برون	۸۱۹۰
کہ ایام حاسد ندادشش کمی	چنان پریشان شہر ازادی	۸۱۹۱
کہ بود بر سنت راستاں	شنیدم من از زمرہ پاستاں	۸۱۹۲
بے ہر چہ پوشد بویزد مدام	بتقصاں رسد ہمہ چو کرد تمام	۸۱۹۳

آغاز ظلم سلطان محمد شاہ ابن تغلق شاہ

شہر دہلی تو روان کر دین خلق در دیو گیر

نہختہ بسے داشتہ ز نوش زہر	چہ شہ بدگماں بود بر خلق شہر	۸۱۹۳
چو ضحاک سر در سیل است نہاد	ہم آخر چو از پوست بیرون فتاد	۸۱۹۵
چو کم دید دروسے ز کشتن کمی	ز پیدا و نسیار کشت آدمی	۸۱۹۶
کہ در یک مہ آں شہر گردو خواب	نہانے کے رتک ز دبا صواب	۸۱۹۷
کہ ہر کو بود مخلص شہر یار	بگویند در ہر طرف آشکار	۸۱۹۸
سوسے ملک مرہتہ عزیمت کنند	سبک خمیہ زین شہر بیرون زنند	۸۱۹۹
شہ روزگار سش بسے زرد ہد	چو سر بر خط حکم خسرو نہند	۸۲۰۰
سش خاک گرد و بالوان شاہ	و گر سر بتابد ز فرمان شاہ	۸۲۰۱ <i>۵۲۳۷۰</i>
سش خاک و بہاد گرد و سش	سزا دار آہن بگردو سش	۸۲۰۲
ہمہ خلق از شہر بیرون کنند	بگفتا بشہر آستے در ز تند	۸۲۰۳
رہا کردہ مالوت و اوطان خویش	ہمہ خلق گریاں پرخانہ خویش	۸۲۰۴
ندیدہ بروڑے بے رخ آفتاب	زنانے کہ بود نداندر حجاب	۸۲۰۵
ندانند از صفہ تا در بسے	ندیدہ در خانہ خود گئے	۸۲۰۶
بسے کج شہینان شمنہ گزار	بسے گوشہ گسیدان پر ہنر گار	۸۲۰۷
بیوں کرد از خانہا موکشاں	عواناں بہ تکلیف و تعذیب کشاں	۸۲۰۸
ز خوفاء عالم شدہ گوشہ گیر	گوشے کہ گشتند در خانہ تیر	۸۲۰۹
یکے بود نزدیک شاں دار دور	ندادند فرق از برہ تا مشتر	۸۲۱۰
ہمہ خمیہ از شہر بیرون زنند	زیم جواناں بیوں آمدند	۸۲۱۱
چو کشتش زندہ یاد رآرد بگور	ہمہ رفت خلقے ہی کہ دشور	۸۲۱۲
بنودست جو مردہ در منزلی	مزارے ہی شد بہر منزلی	۸۲۱۳
شد آسیمہ بر حکم حب الوطن	وطن ہر کہ بگذاشت از مرد و زن	۸۲۱۴
کہ بودست در اں شہر اورا وطن	یکے پیر مرد و زنیا گان من	۸۲۱۵

ذکر قتل کردن سپہ سالار امیر الدین عصامی در تلبیت

نہی بود در خانہ آرا ملکیر	نود سالہ آں پیر بخش ضمیر	۸۲۱۸
ہی کرد تقسیم اولاد و تلبیش	قریبات انعام بعد از خویش	۸۲۱۶
ہی کرد حیثے تلبیحے دروں	کہ نامد از خانہ خود بروں	۸۲۱۵
مگر روز آویستہ یا روز عید	بروں در خویش وقتے ندید	۸۲۱۴
کہ ما و آئے آں پیر سزاوار بود	یکے صفہ طلبتے در آں خانہ بود	۸۲۲۰
بد سے روز نند کرد شب در قیام	در آں خانہ کردے عبادت نام	۸۲۲۱
ہمہ عمر از دوس شکایت نکرود	لقب عزیزین داشت آں نیکو کرد	۸۲۲۲
کرد تازہ مشد گلشن بو عصام	مرا اورا پیر بود صدر الکرام	۸۲۲۳
وکیل در شام فرسوزانہ تو	ظہیر مالک مل نام جو	۸۲۲۴
بخت نود سالگی سر نہاد	چو آں پیر تہ سہ رخ عصامی نژاد	۸۲۲۵
بروں کرد از دلہیش شہر یار	اما خلق در ملی در آں روز گار	۸۲۲۶
نشستہ بہدی تلبیت رسید	چو خداش از شہر بیرون کشید	۸۲۲۷
غلاف از سر ہمد برداشتند	گرفتے کہ برو سے گذر داشتند	۸۲۲۸
بہر سو درختان ابنوہ دید	نظر حین کشاد آں عزیز رسید	۸۲۲۹
کہ بودند ہر یک ستادہ بہ پیش	پیر رسید آنکہ ز خدام خویش	۸۲۳۰
کہ بد مسکن جان مسکین من	کجا صفہ پاک دیرین من	۸۲۳۱
مگر دشت و ہامون دود و امگاہ	نہی بینم آں فرخ آرام گاہ	۸۲۳۲
ز ہر ول خورشید بر آمد ز درد	چو خدام این گفتہا گوش کرد	۸۲۳۳
مکن بعد ازین تو گراں خوش مقام	بگفتند کہے ختم آلی عصام	۸۲۳۴
عواناں رسیدند مالکیر و دار	تو در خواب بودی کہ از شہر بلہ	۸۲۳۵
کشیدند مشتیش ز خانہ بروں	زور و درخششی جیاسپ حوں	۸۲۳۶
نیابی چنین بار گاہ در واقع	کنوں رفت آں خانہ و صفہ طاق	۸۲۳۷

ذات کی تشریح کیلئے میرے صاحب ہوں۔

۸۲۳۸	۵۲۳۵	ازیں شہر با پید شدن تاگزید	ایا عامه خلق در دیو گیسو
۸۲۳۹		چو بشید این پیر فرخنده فن	ز گشت پرستارگان این سخن
۸۲۴۰		بنو میدی کنج با بوق خویش	بر آورد آب بعد در درویش
۸۲۴۱		عز سر ز دجان یا یزد سپرد	ازیں غول گوین سلامت برود
۸۲۴۲		خوشتی بر آمد ز هر جایر سوک	همی کند هر مرد وزن رو و موک
۸۲۴۳		هم آنگو بر آئین مردان پاک	و دلیت برادند اورا بنجاک
۸۲۴۴		برای پیر گو گوئی ایماں روود	سپه سمدراں راه همسرا بود
۸۲۴۵		بدیدم که خلق همه روز و شب	ازیں ماجرا مانند اندر محب
۸۲۴۶		سیوم روز خلقی ازاں راحله	سراسر رواں گشت با قافلہ
۸۲۴۷		همی رفت خلقی بستگی کشتی	زمین آہنی گشته خاک آتشی
۸۲۴۸		گردے که کم کرده جز باغ گشت	گرفته ز بسید او ہامون و دشت
۸۲۴۹		چو پروچہ کورک چہ مرد و چہ زن	رہا کرد ہر یک دیار و دمن
۸۲۵۰		بسے نازین دادر جان با گداز	چو محتاج مانده براہ محبان
۸۲۵۱		بسے طفل بسے شیر گشته ہلاک	بسے سرے آب ختمہ بنجاک
۸۲۵۲		درآں رہ بدیدم کہ ہر دلی سے	بہر غول گاہے نہادہ سرے
۸۲۵۳		عمہ نازکائے کہ ہرگز خواب	نخوردہ عم از گرمی آفتاب
۸۲۵۴		کے جامہ کہنہ پچیدہ پامی	ہمی کرد سجدہ بگامی دو جامی
۸۲۵۵		یکے پا پر ہنہ رے ہی نوشت	ہمہ دشت از ایشان منم خاد گشت
۸۲۵۶		بروے کہ جزو اس غصیل نبود	شد از کوبش گرد زرد و کبود
۸۲۵۷		بکھے کہ جز در گلستاں رفت	بہاموں رفت و بیاباں رفت
۸۲۵۸		بسے آبلہ اندراں پانشست	بسے خار گروں آں پاشکست
۸۲۵۹		ازاں قافلہ با عذاب شدید	سے دولت آباد عشرے بسید
۸۲۶۰		شہ از ظلمے نداوے راحله	ہمہ خلق را کرد بس قافلہ
۸۲۶۱		پیا پی پرواں کردہ ہر شش شہر	نہ از عدل و احسان کہ از خشم و قہر
۸۲۶۲		چنین شہر معمور کردہ خواب	چو گوید پلاوار نسردا خواب